Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

ЗВЯЗДА

12 чэрвеня 1991 г. СЕРАДА

№ 113 (21641)

Цана 10 кап.

Газета выдаецца са жніўня 1917 года

Орган Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Беларускай ССР

Знаходжанне пасла Рэспублікі Карэя ў Беларусі

Надзвычайны і паўнамоцны пасол Рэспублікі Карэя ў СССР Гон Ро Мён, які знаходзіцца ў Беларускай ССР, 11 чэрвеня быў прыняты Старшынёй Савета Міністраў БССР В. Ф. Кебічам. У час гутаркі абмяркоўваліся магчымыя напрамкі супрацоўніцтва Беларускай ССР з Рэспублікай Карэя.

У той жа дзень Гон Ро Мён сустрэўся з міністрам замежных спраў БССР П. К. Краўчанкам і старшынёй Дзяржаўнага камітэта рэспублікі па знешніх эканамічных сувязях У. В. Радкевічам. Былі праведзены перагаворы аб устанаўленні і развіцці беларуска-паўднёвакарэйскіх сувязей.

Госці наведалі мемарыяльны комплекс «Хатынь» і ўсклалі кветкі да вечнага агню мемарыяла.

12 чэрвеня надзвычайны і паўнамоцны пасол Рэспублікі Карэя ў СССР Гон Ро Мён з жонкай адбываюць у Маскву.

(БЕЛТА).

Да візіту патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Алексія II у Беларусь

У Беларусі з 15 па 19 чэрвеня будзе знаходзіцца з візітам патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі Алексій II. Гэта першае наведанне беларускіх зямель прадстаяцелем Рускай праваслаўнай царквы з часоў хрышчэння Русі.

У час першасвяціцельскага падарожжа найсвяцейшы патрыярх зробіць паездкі па трох буйнейшых епархіях Беларускай праваслаўнай царквы — Мінскай, Магілёўскай і Гомельскай, наведаўшы найбольш пацярпеўшыя ў выніку чарнобыльскага ядзернага бедства вобласці.

Знаходзячыся ў межах Беларусі, яго святасць пакланіцца праваслаўным святыням нашай Айчыны — Мінскай і Жыровіцкай цудатворным іконам Божай маці, якія знаходзяцца ў кафедральным Свята-Духавым саборы сталіцы і Свята-Успенскім саборы Жыровіцкага манастыра.

Беларускі экзархат Рускай праваслаўнай царквы.

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ АД 18 ДА 18 СУТАК

Мінск

ГОРАД ЗМОЖА СПАЦЬ СПАКОЙНА?

МАГІЛЁЎ. Горад літаральна захліснула хваля крадзяжоў дзяржаўнай, кааператыўнай і ўласнай маёмасці. Асабліва пачасціўся крадзеж з прадпрыемстваў і арганізацый, дзе матэрыяльна-тэхнічныя каштоўнасці захоўваюцца не на належным узроўні. У міліцыі ж не хапае сіл для эфектыўнай барацьбы са злачынцамі.

Таму па ініцыятыве начальніка абласнога ўпраўлення ўнутраных спраў Барыса Алданава адбылося пасяджэнне гарадскога савета дырэктараў, дзе заслухалі пытанне аб нездавальняючым стане спраў па ахове сацыялістычнай уласнасці. Кіраўнікі прадпрыемстваў вырашылі накіраваць 5 мільёнаў рублёў для лепшага забеспячэння УУС і стварыць гарадскі цэнтралізаваны фонд аховы правапарадку і аховы маёмасці прадпрыемстваў, арганізацый і грамадзян. А пры гарвыканкоме будзе адкрыты спецыяльны рахунак для ўзносаў прадпрыемстваў, дыферэнцыравана ад іх прыбытку за мінулы год. Савет з прадстаўнікоў арганізацый, прадпрыемстваў і дэпутатаў гарсавета будзе кантраляваць мэтазгоднасць расходу сродкаў. Такім чынам, магілёўскую міліцыю падтрымаюць не на словах, а на справе. Можа, тады і горад будзе спаць спакойна?

У НАСТАЎНІКАХ—ЯПОНЦЫ

ГОМЕЛЬ. (У. Пернікаў). У абласным цэнтры радыяцыйнай медыцыны пачалася вучоба, якую праводзіць група японскіх спецыялістаў на чале з прафесарам-гематолагам НДІ ядзернай медыцыны і біялогіі універсітэта горада Хірасімы Фуміо Іманакі.

Яны абучаюць наш персанал рабоце на адной з пяці перасовачных дыягнастычных установак, якія дабрачынны фонд аховы здароўя імя Сасакава ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС перадаў Савецкаму Саюзу. Неўзабаве на ўстаноўцы-мікрааўтобусе (каштуе 850 тысяч долараў), начыненым самай сучаснай электронікай, пачнецца абследаванне дзяцей. Праз два-тры месяцы такую ж магчымасць будуць мець і дарослыя: Японія абяцае прыслаць адпаведную ўстаноўку.

У канцы чэрвеня ў Гомель прыедуць працаваць японскія эндакрынолагі і гематолагі. Фонд імя Сасакава бярэцца бясплатна дапамагаць абласному цэнтру радыяцыйнай медыцыны на працягу пяці гадоў.

ЧЫЙ СКАКУН ЛЕПШЫ

НАВАГРУДСКІ РАЁН. (А. Дук). На працягу ўсяго мінулага тыдня ў мясцовым калгасе «Камунар» упершыню праводзіліся ўсесаюзныя выпрабаванні коней спартыўных верхавых парод. Ужо некалькі гадоў у калгасе сур'ёзна займаюцца спартыўнай конегадоўляй.

З самых розных рэгіёнаў краіны прыехалі ў вёску Валосаўка, дзе праводзіліся агледзіны, прадстаўнікі вядомых конезаводаў. Цудоўнае відовішча з удзелам спартсменаў і гарманічных, разумных жывёлін не пакінула абыякавымі шматлікіх гледачоў.

ВЫКЛІКАЎШЫ АГОНЬ, АД АГНЮ І ЗАГІНЕ?

КАЛІНКАВІЧЫ. (У. Пернікаў). У мінулую нядзелю ў міліцыю пазваніла рабочая гархарчпрамгандлю В. Свірыдава і папрасіла дапамогі. Яе былы муж, рабочы мэблевага камбіната, І. Свірыдаў, наглытаўшыся спіртнога, учыніў скандал, абліў бензінам дом і пагражаў падпаліць яго.

На месца тут жа выехала аператыўная група, члены якой кінуліся ратаваць людзей і рэчы, але дом ужо ахапіла полымя. Памочнік дзяжурнага старшына М. Кавалькоў вывеў з хаты гаспадыню і яе сына, васьмікласніка Віталя, і тут раптам раздаўся аглушальны выбух: узарваўся газавы балон. Вадзіцеля старшага сяржанта М. Бойку выкінула праз акно, Віталя, яго маці і суседку Н. Стрэльчанку, якая зайшла на скандал, абдало агнём, і яны дастаўлены ў бальніцу. Капітан М. Піліпец і І. Свірыдаў загінулі. Такі сумны фінал п'янкі.

«СМАРГОНСКІ КІРМАШ»

СМАРГОНЬ. Вялікай падзеяй у жыцці горада з'явілася правядзенне «Смаргонскага кірмашу». Святочны настрой, купля-продаж, масавыя гульні, атракцыёны, балаганы, забавы — усё гэта прысутнічала там. Сваю прадукцыю прадставілі, бадай, усе прадпрыемствы горада і раёна.

Падоўгу затрымліваліся смаргонцы і госці горада ля выставак-продажаў Сольскага агароднінасушыльнага завода, лясгаса і ліцейнага завода. Вялікую цікавасць выклікала і прадукцыя агрэгатнага завода. У прыватнасці, мінітрактар «Смаргонец», прычэпы для легкавых аўтамабіляў і г. д. Прадавалі тут і аўтамабілі — «Жыгулі», «Масквічы», «Волгі». І хоць іх уладальнікі прапаноўвалі неверагодныя цэны, пакупнікі ўсё ж знаходзіліся.

Таксама праводзіўся аўкцыён. Так, за тысячу рублёў быў прададзены дрэваапрацоўчы станок, за 4 тысячы — набор мэблі «Ясельда», за 500 рублёў — пральная машына «Рыга-17М». А вось першапачатковы кошт «ВАЗ-2108» быў вызначаны ў суме 30 тысяч рублёў. Аднак сума імкліва расла і ў рэшце рэшт вядучы аўкцыёну аб'явіў, што аўтамабіль прададзены за 70 тысяч.

ПРАЕКТ

Арганізацыйныя асновы дзейнасці Кампартыі Беларусі ў сучасных умовах

Як паведамлялася ўжо ў друку, на сумесным пасяджэнні Пастаяннай камісіі ЦК КПБ па рабоце з пярвічнымі партарганізацыямі і партыйнымі камітэтамі і Пастаяннай камісіі Кантрольнай камісіі КПБ па кантролю за выкананнем праграмных дакументаў КПСС і КПБ, Статута КПСС, рашэнняў партыйных з'ездаў і канферэнцый разгледжаны і адобраны праект «Арганізацыйных асноў дзейнасці Кампартыі Беларусі ў сучасных умовах», які падрыхтаваны ў адпаведнасці з даручэннем XXXI з'езда Кампартыі Беларусі. Вырашана яго апублікаваць для азнаямлення камуністаў і ўнесці на абмеркаванне Пленума ЦК КПБ. Свае прапановы, заўвагі, рэдакцыйныя праўкі просьба накіроўваць у ЦК КПБ з паметкай: «Рабочай групе па праекту Арганізацыйных асноў».

СТАТУС КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

Камуністычная партыя Беларусі — палітычная арганізацыя, якая аб'ядноўвае на добраахвотных асновах грамадзян рэспублікі для рэалізацыі праграмных мэт, заснаваных на камуністычным ідэале, сацыялістычным выбары і прынцыпах сацыяльнай справядлівасці. Дзейнічаючы ў рамках Канстытуцыі БССР, на аснове савецкіх законаў, яна самастойна вырашае ідэалагічныя, унутрыпартыйныя, структурна-штатныя і кадравыя пытанні, праводзіць калектыўна выпрацаваную лінію ў сферы дзяржаўнага будаўніцтва, сацыяльна-эканамічнага і культурнага развіцця рэспублікі, фарміруе нацыянальную і інтэрнацыянальную свядомасць працоўных, ажыццяўляе фінансавую, гаспадарчую і выдавецкую дзейнасць.

Кампартыя Беларусі — састаўная частка палітычнай сістэмы рэспублікі. Сваёй асноўнай мэтай ставіць пабудову грамадства, якое забяспечыць высокі жыццёвы ўзровень працоўных, задавальненне іх матэрыяльных і духоўных запатрабаванняў на аснове развіцця прадукцыйных сіл, дэмакратыі, гуманізму і інтэрнацыяналізму, стварэнне суверэннай Беларускай сацыялістычнай дзяржавы ў саставе абноўленай федэрацыі Саюза ССР.

Кампартыя Беларусі абараняе інтарэсы рабочага класа, сялянства, інтэлігенцыі і іншых слаёў працоўных. Яна выступае за кансалідацыю ўсіх прагрэсіўных сіл, падтрымлівае развіццё нацыянальнай самасвядомасці, культурнай своеасаблівасці і сяброўскіх міжнацыянальных адносін насельніцтва, якое пражывае ў рэспубліцы, дабіваецца ўвасаблення сваіх мэт праз камуністаў, працуючых у дзяржаўных і гаспадарчых органах, грамадскіх арганізацыях, на прадпрыемствах і ва ўстановах.

КПБ з'яўляецца састаўной часткай Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, кіруецца праграмнымі дакументамі і Статутам КПСС, удзельнічае ў фарміраванні стратэгічнага курсу і тактыкі КПСС праз сваіх прадстаўнікоў у яе выбарных органах. У той жа час Кампартыя Беларусі мае ўласныя праграму дзеянняў, арганізацыйныя асновы дзейнасці, іншыя нарматыўна-метадычныя дакументы, якія ўлічваюць нацыянальныя, тэрытарыяльныя, сацыяльныя і эканамічныя асаблівасці рэспублікі.

ЧЛЕНСТВА Ў ПАРТЫІ

Члены КПСС, якія знаходзяцца на ўліку ў партыйных арганізацыях рэспублікі, з'яўляюцца членамі Кампартыі Беларусі. У Кампартыі Беларусі дзейнічае адзіны партыйны білет члена КПСС з указаннем прыналежнасці да КПБ. Член Кампартыі не павінен знаходзіцца ў іншых партыях, аднак можа ўдзельнічаць у рабоце грамадскіх арганізацый і рухаў, чыя дзейнасць будуецца ў адпаведнасці з Канстытуцыяй БССР і савецкімі законамі і не перашкаджае выкананню праграм КПБ і КПСС.

У тых калектывах, дзе няма пярвічных партыйных арганізацый, заява аб прыёме ў партыю разглядаецца на пасяджэннях бюро райкомаў, гаркомаў партыі.

У арганізацыях і камітэтах Кампартыі Беларусі ўлік камуністаў можа весціся адначасова і па месцы работы, і па месцы пражывання.

Членства ў партыі спыняецца пярвічнай партарганізацыяй за дзеянне і паводзіны, несумяшчальныя з патрабаваннямі Статута КПСС (выключэнне з партыі), а таксама па заяве члена партыі аб добраахвотным выхадзе з яе (выбыццё). Калі ў пярвічнай партарганізацыі нельга сабраць неабходнай колькасці камуністаў для вырашэння данага пытання, то яго вырашае бюро райкома, гаркома партыі або прэзідыум адпаведнай кантрольнай камісіі. Рашэнне аб накладанні партыйнага спагнання аж да выключэння з радоў КПСС можа прыняць любы вышэйстаячы партыйны орган **пасля папярэдняга разгляду ў пярвічнай партарганізацыі.**

УНУТРЫПАРТЫЙНЫЯ АДНОСІНЫ

Унутрыпартыйныя адносіны будуюцца на:

— аснове ідэйнай агульнасці і партыйнай таварыскасці, якая спалучае ў сабе паважлівыя адносіны адзін да аднаго, добразычлівасць, прынцыповасць і цярпімасць;

— выбарнасці ўсіх партыйных органаў знізу даверху, справаздачнасці перад сваімі партыйнымі арганізацыямі, галоснасці, адкрытасці і калектыўнасці ў рабоце;

— павазе адрозненняў думак і платформ, якія не супярэчаць сацыялістычнаму выбару;

— адзінстве дзеянняў у правядзенні ў жыццё калектыўна выпрацаванай партыйнай палітыкі;

— абавязковасці выканання рашэнняў вышэйстаячага органа для ніжэйстаячага органа, рашэнняў пярвічнай партыйнай арганізацыі, што не супярэчаць Статуту і Праграме КПСС для камуністаў, якія знаходзяцца ў ёй на ўліку.

Кіруючыя (акрамя сходу), выканаўчыя і кантрольныя органы ў Кампартыі Беларусі выбарныя. Яны выбіраюцца па рашэнню камуністаў тайным або адкрытым галасаваннем. Кандыдатуры ў састаў вышэйстаячых органаў абмяркоўваюцца і рэкамендуюцца пярвічнымі партарганізацыямі, адпаведнымі выканаўчымі органамі. Аднак гэта не пазбаўляе членаў партыі права вылучаць кандыдатуры без абмежавання, у тым ліку і ўласную.

Дэлегаты на раённыя, гарадскія партыйныя канферэнцыі выбіраюцца непасрэдна ў пярвічных партыйных арганізацыях. Дэлегаты на абласныя партканферэнцыі, з'езд Кампартыі Беларусі выбіраюцца прамым галасаваннем па выбарчых партыйных акругах з ліку кандыдатаў, вылучаных у пярвічных партыйных арганізацыях гэтай выбарчай акругі або на канферэнцыях адпаведна раённых (гарадскіх) і абласных партыйных арганізацый. Дапускаецца вылучэнне і выбранне камуністаў, якія не знаходзяцца на ўліку ў гэтай партарганізацыі. Паўнамоцтвы дэлегатаў устанаўліваюцца на перыяд работы канферэнцыі, з'езда.

Сакратары пярвічных, цэхавых партыйных арганізацый, старшыні кантрольных (кантрольна-рэвізійных) камісій выбіраюцца на партыйных сходах (канферэнцыях) прамым тайным або, па рашэнню камуністаў, адкрытым галасаваннем. Першыя сакратары райкомаў, гаркомаў, абкомаў, ЦК Кампартыі Беларусі, старшыні адпаведных кантрольных камісій такім жа чынам — на канферэнцыях, з'ездах з адначасовым выбраннем членамі гэтых органаў, а сакратары, члены бюро партыйных камітэтаў, намеснікі старшыні і члены прэзідыума кантрольнай камісіі — на пленумах адпаведных партыйных камітэтаў і кантрольных камісій, калі канферэнцыі або з'езд не прымуць іншы парадак іх выбрання. У перыяд паміж канферэнцыямі і з'ездамі на адпаведных пленумах партыйных камітэтаў і кантрольных камісій могуць выбірацца ўсе сакратары і члены бюро партыйных камітэтаў і арганізацый, старшыні кантрольных камісій, іх намеснікі і члены прэзідыума. Пры неабходнасці, з улікам думкі партарганізацый, яны могуць быць кааптаваны ў састаў партыйных камітэтаў і кантрольных камісій.

Выканаўчыя і кантрольныя органы штогод робяць справаздачу аб сваёй дзейнасці на сходах камуністаў, партыйных канферэнцыях або пленумах партыйных камітэтаў, якія могуць прымаць рашэнні аб адстаўцы іх членаў (поўнасцю або часткова).

Любы камуніст можа выказваць свой пункт гледжання на партыйным сходзе, пасяджэнні бюро або парткома сваёй пярвічнай партыйнай арганізацыі, па яе даручэнню ўдзельнічаць у рабоце пленумаў, бюро ўсіх узроўняў. У сваю чаргу, члены выбарных партыйных органаў, работнікі іх апарату ўдзельнічаюць у рабоце сходаў, канферэнцый камуністаў, пасяджэнняў бюро партыйных камітэтаў ніжэйстаячых арганізацый.

З улікам грамадска-палітычнай абстаноўкі, стану і перспектыў сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі КПБ у межах сваёй кампетэнцыі ажыццяўляе кадравую палітыку, арганізуе падрыхтоўку і перападрыхтоўку партыйных работнікаў, забяспечвае іх перавучэнне і працаўладкаванне пасля заканчэння тэрміну паўнамоцтваў на партыйнай рабоце. Камітэты і арганізацыі КПБ рэкамендуюць найбольш падрыхтаваных камуністаў, здольных арганізатараў, якія праявілі ўменне працаваць з людзьмі, валодаюць адпаведнымі палітычнымі і ідэйна-маральнымі якасцямі, у дзяржаўныя і гаспадарчыя органы, грамадскія арганізацыі.

ПЯРВІЧНЫЯ АРГАНІЗАЦЫІ КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

Пярвічныя партыйныя арганізацыі дзейнічаюць на аснове ідэйнай агульнасці і партыйнай таварыскасці, прынцыпаў дэмакратычнага цэнтралізму, свабоды дыскусій і самакіравання. Яны змагаюцца за маральную чысціню партыйных радоў, разглядаюць і ацэньваюць у выпадку неабходнасці дзеянні і ўчынкі любога члена сваёй арганізацыі, інфармуюць працоўныя калектывы, насельніцтва па месцы пражывання аб праводзімай імі рабоце.

Кіруючым органам пярвічнай партарганізацыі з'яўляецца агульны сход (канферэнцыя) камуністаў, які праводзіцца па меры неабходнасці, але не радзей аднаго разу ў тры месяцы (канферэнцыя — не радзей аднаго разу ў год), а ў малалікіх пярвічных і цэхавых партарганізацыях — не радзей аднаго разу ў два месяцы. Сход (канферэнцыя) можа склікацца таксама і ў тым выпадку, калі гэтага патрабуе не менш чвэрці саставу арганізацыі або больш трэці цэхавых партарганізацый. Канферэнцыя камуністаў пярвічнай партарганізацыі склікаецца па рашэнню парткома, калі ў ім на ўліку знаходзіцца не менш як 200 членаў КПСС.

Кожная пярвічная партарганізацыя самастойная ва ўладкаванні свайго жыцця і дзейнасці. Сваю работу ў працоўным калектыве яна можа будаваць на аснове дагавора з адміністрацыяй. Сакратар партыйнай арганізацыі прадстаўляе яе ў дзелавых адносінах з адміністрацыяй, органамі самакіравання, грамадскімі, палітычнымі арганізацыямі і рухамі.

РАЁННЫЯ, ГАРАДСКІЯ, АБЛАСНЫЯ АРГАНІЗАЦЫІ КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

Раённыя (гарадскія), абласныя партыйныя арганізацыі распрацоўваюць праграму вырашэння палітычных, ідэалагічных, сацыяльна-эканамічных, нацыянальна-культурных, экалагічных праблем на сваёй тэрыторыі, разглядаюць іх на сваіх канферэнцыях, пленумах, выносяць на абмеркаванне шырокай грамадскасці, дзяржаўных органаў, дабіваюцца іх рэалізацыі, вырашаюць пытанні ўнутрыпартыйнага жыцця, кадравай работы, свайго бюджэту, выдавецкай і іншай гаспадарчай дзейнасці.

Састаў райкома, гаркома партыі, кантрольнай камісіі фарміруецца шляхам выбару іх членаў у пярвічных партыйных арганізацыях згодна з устаноўленай пленумам адпаведнага партыйнага камітэта квотай і зацвярджаецца затым на справаздачна - выбарнай канферэнцыі тэрмінам на 5 гадоў. Гэта не выключае магчымасці выбрання членаў райкома, гаркома, кантрольнай камісіі непасрэдна на справаздачна-выбарнай партыйнай канферэнцыі.

Састаў абласных камітэтаў партыі і кантрольных камісій абласных партарганізацый выбіраецца на абласных партыйных канферэнцыях тэрмінам на 5 гадоў з ліку кандыдатур, рэкамендаваных пярвічнымі партарганізацыямі і разгледжаных раённымі (гарадскімі) партыйнымі канферэнцыямі. Іх састаў можа фарміравацца таксама шляхам прамога дэлегавання кандыдатур раённымі (гарадскімі) партыйнымі канферэнцыямі, а таксама канферэнцыямі пярвічных партарганізацый, парткомы якіх надзелены правамі райкома, па ўстаноўленай пленумам абкома квоце.

Абкомы выбіраюць на сваіх пленумах бюро, сакратарыяты, вызначаюць структуру абласной партарганізацыі, штаты свайго апарату. Бюро абкома КПБ можа прадастаўляць найбольш буйным пярвічным партарганізацыям правы райкома партыі ў пытаннях учоту членаў КПСС.

Пленумы раённых, гарадскіх, абласных камітэтаў партыі праводзяцца не радзей аднаго разу ў чатыры месяцы.

ВЫШЭЙШЫЯ ОРГАНЫ КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

Вышэйшым органам Кампартыі Беларусі з'яўляецца з'езд. Чарговыя з'езды склікаюцца не радзей аднаго разу ў пяць гадоў.

Рашэнне ЦК КПБ аб скліканні з'езда, тэрмінах яго правядзення, парадку дня і норме прадстаўніцтва публікуецца не пазней чым за тры месяцы да з'езда. Не менш чым за два месяцы да з'езда публікуюцца тэзісы па асноўных пытаннях парадку дня.

Нечарговы з'езд склікаецца Цэнтральным Камітэтам па ўласнай ініцыятыве, па прапанове Кантрольнай камісіі КПБ, або па патрабаванню дзвюх абласных або адной трэці раённых і гарадскіх партыйных арганізацый, або па патрабаванню пярвічных партыйных арганізацый, якія аб'ядноўваюць не менш адной трэці агульнай колькасці камуністаў. З'езд склікаецца ў двухмесячны тэрмін і лічыцца правамоцным, калі выбраныя на яго дэлегаты прадстаўляюць больш як палавіну саставу Кампартыі Беларусі, а таксама яе абласных, гарадскіх і раённых арганізацый.

З'езд Кампартыі Беларусі:

— заслухоўвае справаздачы і даклады Цэнтральнага Камітэта і Кантрольнай камісіі, пры неабходнасці па рашэнню дэлегатаў — іншых органаў, членаў Бюро і сакратароў ЦК КПБ, прымае па іх пастановы або рэзалюцыі;

— прымае праграмныя і нарматыўныя дакументы, пераглядае і ўносіць змяненні ў іх, уносіць прапановы па змяненню адпаведных дакументаў КПСС;

— вызначае лінію Кампартыі Беларусі ў галіне партыйнага будаўніцтва, ідэалагічнай дзейнасці, унутранай і знешняй палітыкі;

— выбірае Цэнтральны Камітэт і Кантрольную камісію КПБ, якія могуць таксама фарміравацца шляхам прамога дэлегавання ад абласных партыйных арганізацый па ўстаноўленай Пленумам ЦК квоце;

— разглядае і вызначае галоўныя напрамкі партыйнага бюджэту;

— выбірае першага сакратара ЦК Кампартыі Беларусі, адначасова выбіраючы яго членам ЦК, членам Бюро ЦК партыі, і дэлегуе яго ў састаў Палітбюро ЦК КПСС;

— выбірае сакратароў ЦК Кампартыі Беларусі, адначасова выбіраючы іх членамі ЦК і членамі Бюро ЦК КПБ. Выбары сакратароў ЦК па рашэнню з'езда можа праводзіць і пленум;

— выбірае старшыню Кантрольнай камісіі КПБ, адначасова выбіраючы яго членам Кантрольнай камісіі і членам яе прэзідыума;

— разглядае кандыдатуры ад Кампартыі Беларусі ў састаў вышэйшых органаў КПСС.

У перыяд паміж з'ездамі ЦК КПБ склікае па меры неабходнасці рэспубліканскую партыйную канферэнцыю для абмеркавання наспеўшых пытанняў палітыкі і практычнай дзейнасці партыі.

Канферэнцыя правамоцная заслухоўваць справаздачы ЦК і КК КПБ, часткова абнаўляць іх састаў (або прымаць адстаўку поўнасцю), прымаць іншыя абавязковыя для партыі рашэнні ў рамках праграмных і нарматыўных дакументаў, уносіць змяненні ў іх.

У перыяд паміж з'ездамі і канферэнцыямі работу Кампартыі Беларусі арганізуе Цэнтральны Камітэт, які:

— з'яўляецца палітычным і каардынуючым цэнтрам па ажыццяўленню рашэнняў з'ездаў і канферэнцый КПСС і Кампартыі Беларусі;

— стварае ўстановы, прадпрыемствы, газеты, часопісы, тэлерадыёстудыі партыі, кіруе іх дзейнасцю;

— распрацоўвае і ў парадку заканадаўчай ініцыятывы ўносіць на сесіі Вярхоўнага Савета БССР прапановы па асноўных напрамках унутранай і знешняй палітыкі;

— накіроўвае дзейнасць камуністычных фракцый (партыйных груп) у рэспубліканскіх прадстаўнічых органах;

— выпрацоўвае і ажыццяўляе кадравую палітыку КПБ;

— выбірае галоўных рэдактараў партыйных выданняў;

— вызначае функцыі і колькасць апарату ЦК;

— прадстаўляе Кампартыю Беларусі ва ўзаемаадносінах з іншымі партыямі, грамадскімі арганізацыямі і рухамі, партыйнымі і дзяржаўнымі органамі Саюза ССР, зарубежных краін.

Для вырашэння палітычных і арганізацыйных пытанняў у перыяд паміж пленумамі Цэнтральны Камітэт КПБ выбірае са свайго саставу Бюро. Яго колькасны састаў вызначае пленум ЦК. Бюро каардынуе дзейнасць камісій ЦК, арганізуе выкананне рашэнняў з'езда, рэспубліканскіх партканферэнцый, пленумаў Цэнтральнага Камітэта. Яно штогод робіць справаздачу на пленуме ЦК КПБ аб сваёй дзейнасці. Бюро ЦК накіроўвае пастановы для выканання ў партыйныя арганізацыі ад свайго імя. Рашэнні па найбольш важных палітычных пытаннях Бюро выносіць на абмеркаванне пярвічных партарганізацый і наступнае зацвярджэнне пленума ЦК КПБ.

Цэнтральны Камітэт фарміруе сакратарыят ЦК КПБ, які арганізуе выкананне партыйных рашэнняў, накіроўвае работу апарату ЦК.

У ЦК Кампартыі Беларусі ствараюцца пастаянныя камісіі па асноўных напрамках дзейнасці партыі. Яны ўтвараюцца на пленуме ЦК з ліку яго членаў, а таксама іншых камуністаў, зацвярджаемых у якасці саветнікаў.

Кантрольная камісія Кампартыі Беларусі ў сваёй дзейнасці кіруецца палажэннем аб камісіі, зацверджаным з'ездам КПБ.

ЦК і КК партыі праводзяць не менш двух пленарных пасяджэнняў у год, а пры неабходнасці — сумесныя пасяджэнні.

(Заканчэнне на 2-й стар.).

На тэмы дня

Уласнасць, але не ўсіх

Мы не можам спакойна глядзець і чуць, як абліваюць брудам нас, камуністаў. Можна мець розныя погляды, па рознаму адносіцца да нашай гісторыі, але ці можна абражаць мільёны сумленных працаўнікоў, якія звязалі сваё жыццё з партыяй?

У нашай партарганізацыі, а мы ўпэўнены, што і ва ўсіх пярвічных партыйных арганізацыях, мы, камуністы, папаўнялі свае рады толькі з лепшых сваіх таварышаў. Тых, хто добра працаваў на вытворчасці, быў актывістам у грамадскіх справах, прыкладным у паводзінах на рабоце і ў быце. Нам не дазваляла партыйнае сумленне прыняць у свае рады прагульшчыка, п'яніцу, гультая. Таму лепшая частка рабочых і служачых нашага саўгаса — гэта камуністы. Іх на ўліку 90 чалавек.

Усе мы добрасумленна плацілі партыйныя ўзносы, тым самым папаўнялі партыйную касу, уносілі свой уклад у стварэнне матэрыяльнай базы партыі.

Цяпер нам крыўдна, што тыя, хто па некаторых вядомых нам прычынах не сталі камуністамі, аплёўваюць нашу партыю і патрабуюць адняць яе ўласнасць. На якой падставе мы павінны раздаць сваю ўласнасць, набытую дзесяткамі гадоў?

Таму мы звяртаемся праз вашу газету да народных дэпутатаў БССР аб немэтазгоднасці разгляду пытання аб уласнасці КПСС на сесіі Вярхоўнага Савета БССР.

По даручэнню партыйнай арганізацыі ў саставе 90 чал. члены парткома саўгаса імя Леніна Лоеўскага раёна Гомельскай вобласці: ПЯТРОЎ Г., ЧАРНУШЭВІЧ І., ВАШЧАНКА Н., ЛІТВІНАЎ А., ВЫГЛЯД Д., ЧАРНУШЭВІЧ А., КУДЗІНАЎ А.

Шлях насілля непрыгодны

Я ні ў якой партыі не лічуся, але паспрабую сказаць некалькі слоў наконт партыйных спраў.

Мы будуем прававую дзяржаву. У ёй кожны павінен мець свае правы, кожны можа выказваць уласныя думкі, асабліва на мітынгу. Што ж назіраецца ў нас? Першы сакратар ГК КПБ В. Казлоў не змог нармальна выказаць свае меркаванні на гарадскім мітынгу. Яго выступленне неаднаразова перапынялася свістам і выкрыкамі...

Хтосьці з выступаючых кінуў у натоўп знаёмыя словы аб тым, каб перадаць будынак гаркома дзецям пад Дом піянераў... Дазвольце з гэтым не згадзіцца, і вось чаму. Па-першае, на пераўладкаванне гаркома патрэбны грошы. Па-другое, ці не процiпраўным будзе адыманне маёмасці, на ўзвядзенне якой адлічвалі сродкі са свайго заробку не ўсе жыхары горада? Камуністы, і толькі яны, маюць права вырашаць — перадаць будынак гаркома КПБ дзіцячай установе ці не.

А давайце ўявім сабе такі малюнак. З'явіцца яшчэ адна ці некалькі партый, якія будуць узначальваць наш урад на кааліцыйнай аснове. Дапусцяць яны адну ці некалькі памылак, без якіх не абысціся нікому, дык што ж тады: нацыяналізоўваць маёмасць і гэтых партый?

Не, так можна працягваць бясконца. Бо новыя партыі з'яўляцца будуць і будуць мець свае сродкі. Не ўсе з іх дагодзяць народу. Ды ўсім і не дагодзіш. Як кажуць палякі: «Ешчэ тэн не народзіл, жэбы вшысткім догодзіл». І гэта чыстая праўда. Шлях насілля для ўладкавання нашага далейшага жыцця непрыгодны. І так думаюць многія, каго я ведаю.

А. ГЯМБІЦКІ.

г. Ліда.

ЧАС ПАДПІСАННЯ У ДРУК: ПА ГРАФІКУ 21.05, НУМАР ПАДПІСАНЫ У 21.05.

АРГАНІЗАЦЫЙНЫЯ АСНОВЫ ДЗЕЙНАСЦІ КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ Ў СУЧАСНЫХ УМОВАХ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Члены ЦК КПБ могуць прымаць удзел у рабоце пленумаў КК КПБ, а члены КК — у рабоце пленуму ЦК КПБ з правам дарадчага голасу.

Член партыі не можа адначасова знаходзіцца ў ЦК КПБ і КК КПБ.

КАМУНІСТЫ Ў САВЕТАХ, ГРАМАДСКІХ АРГАНІЗАЦЫЯХ І РУХАХ

Камітэты і арганізацыі Кампартыі Беларусі, не дапускаючы змяшэння функцый з дзяржаўнымі і гаспадарчымі органамі, праводзяць палітычную лінію праз працуючых у іх камуністаў. Для каардынацыі сваёй дзейнасці і ўзмацнення ўплыву на работу Саветаў, грамадскіх арганізацый дэпутаты-камуністы аб'ядноўваюцца ў партыйныя групы (фракцыі), якія ў сваёй рабоце кіруюцца Статутам КПСС, пастановамі партыйных органаў і дзейнічаюць у рамках Канстытуцыі БССР і савецкіх законаў.

Кампартыя Беларусі актыўна садзейнічае ўстанаўленню народаўладдзя, росту аўтарытэту Саветаў сярод працоўных. У партыйных арганізацыях і камітэтах практыкуецца заслухоўванне справаздач дэпутатаў-камуністаў аб іх рабоце па выкананню наказаў выбаршчыкаў, рэалізацыі палітыкі партыі ў органах народаўладдзя, ім аказваецца практычная дапамога.

Кампартыя Беларусі выступае за актыўную работу прафсаюзаў у задавальненні духоўных і матэрыяльных патрэбнасцей працоўных.

У рабоце з моладдзю КПБ абапіраецца на камсамол, разглядаючы яго як свайго палітычнага саюзніка, бліжэйшы рэзерв, саюзніка ў выхаванні [illegible] і рэалізацыі маладзёжнай палітыкі, праграм КПБ. Кампартыя Беларусі супрацоўнічае і з іншымі дэмакратычнымі маладзёжнымі арганізацыямі.

Кампартыя Беларусі супрацоўнічае з усімі грамадскімі сіламі, якія стаяць на пазіцыях дэмакратыі і сацыяльнай справядлівасці, ажыццяўляе дыялог з апазіцыйнымі КПБ палітычнымі рухамі, якія дзейнічаюць у рамках законнасці. Партыйныя арганізацыі могуць ствараць з імі кааліцыйныя саветы, праводзіць сумесныя пасяджэнні кіруючых органаў, сходы, развіваць іншыя формы супрацоўніцтва. Кампартыя Беларусі выступае супраць антысацыялістычных, нацыяналістычных, антысавецкіх сіл.

Кампартыя Беларусі [illegible] з партыйнымі арганізацыямі Узброеных Сіл СССР. Камуністы Узброеных Сіл СССР выбіраюць дэлегатаў раённых, гарадскіх, абласных партыйных канферэнцый, з'ездаў, канферэнцый Кампартыі Беларусі, а таксама ў састаў кіруючых органаў партыйных арганізацый рэспублікі [illegible] партыйных арганізацый.

ГРАШОВЫЯ СРОДКІ І МАЁМАСЦЬ КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

Маёмасць і фінансавыя сродкі партыі складваюцца з:
— членскіх партыйных узносаў;
— выдавецкай і вытворча-гаспадарчай дзейнасці партыі;
— даходаў ад розных мерапрыемстваў, ахвяраванняў, дароў, завяшчанняў і іншых непастаянных даходаў, якія не супярэчаць дзеючаму заканадаўству.

Ад платы членскіх партыйных узносаў вызваляюцца члены КПСС, працуючыя ў камсамоле. Пры плаце членскіх узносаў не ўлічваюцца пенсіі, якія атрымліваюцца інвалідамі, кампенсацыйныя выплаты ў сувязі з ростам рознічных цэн незалежна ад іх крыніцы і сумы. Пярвічная партарганізацыя можа вызваліць ад платы або зменшыць размеры членскіх узносаў камуністаў [illegible].

Член партыі, які не плаціць узносаў без уважлівых прычын больш за тры месяцы, выключаецца з яе радоў.

Для фінансавання дзейнасці пярвічнай партарганізацыі накіроўваецца 20 працэнтаў сродкаў ад сумы паступіўшых членскіх узносаў. З гэтых сродкаў [illegible] пярвічных партыйных арганізацый [illegible] гаркомаў, райкомаў партыі [illegible] абароны камуністаў, а таксама іншыя цэнтралізаваныя фонды. Парадак іх утварэння, расходавання сродкаў вызначае пленум адпаведнага партыйнага камітэта па прапанове савета сакратароў пярвічных партыйных арганізацый. Яшчэ 30 працэнтаў членскіх партыйных узносаў накіроўваецца выключна на фарміраванне [illegible] пярвічных партыйных арганізацый. Гэтыя сродкі канцэнтруюцца на асобных рахунках абкомаў партыі і размяркоўваюцца па прапанове савета сакратароў пярвічных партарганізацый пры абласных камітэтах КПБ [illegible] з гаркомамі, райкомамі партыі.

Уласнасць Кампартыі Беларусі з'яўляецца агульнапартыйным здабыткам. Аб'ектамі права ўласнасці КПБ з'яўляюцца будынкі, збудаванні, абсталяванне, інвентар, маёмасць культурна - асветнага і аздараўленчага прызначэння, грашовыя сродкі, [illegible], а таксама іншая маёмасць, неабходная для дзейнасці партыі.

Вырашаць пытанні аб продажы або іншым адчужэнні партыйнай маёмасці могуць камітэты і партыйныя арганізацыі, [illegible] органа, надзеленага адпаведнымі камітэтамі.

Партыйныя камітэты і кантрольныя камісіі штогод інфармуюць камуністаў аб стане партыйнага бюджэту і расходаванні сродкаў.

Закон Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі

АБ ЗАНЯТАСЦІ НАСЕЛЬНІЦТВА БЕЛАРУСКАЙ ССР

Гэты Закон вызначае прававыя, эканамічныя, сацыяльныя і арганізацыйныя асновы рэгулявання занятасці насельніцтва Беларускай ССР ва ўмовах шматукладнай рыначнай эканомікі.

Раздзел I. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Занятасць грамадзян

1. Занятасць — гэта не забароненая законам дзейнасць грамадзян, якая, як правіла, прыносіць ім даход.

2. Грамадзянам належыць выключнае права распараджацца сваімі здольнасцямі да прадукцыйнай і творчай працы. Адміністрацыйны прымус да працы ў якой-небудзь форме не дапускаецца, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўствам.

3. Дзяржава забяспечвае [illegible] права грамадзян Беларускай ССР на працу, уключаючы права на свабодны выбар [illegible] з прызваннем, здольнасцямі, прафесіянальнай падрыхтоўкай, адукацыяй [illegible].

4. Да занятага насельніцтва адносяцца:

— грамадзяне, якія выконваюць работу за ўзнагароджанне на працягу поўнага або няпоўнага рабочага дня (тыдня), а таксама маюць работу, што аплачваецца, але часова адсутнічаюць у сувязі з хваробай, адпачынкам, забастоўкай, часовым прыпыненнем вытворчасці;

— грамадзяне, якія самастойна забяспечваюць сябе работай, што прыносіць даход, уключаючы занятых індывідуальнай працоўнай дзейнасцю, прадпрымальніцтвам і іншымі відамі дзейнасці, а таксама тых, якія працуюць у асабістай падсобнай і сялянскай (фермерскай) гаспадарцы;

— ваеннаслужачыя, якія праходзяць службу ва Узброеных Сілах, органах дзяржаўнай бяспекі і ўнутраных спраў, чыгуначных войсках;

— навучэнцы агульнаадукацыйных школ, прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў, сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў і студэнты вышэйшых навучальных устаноў;

— занятыя ў дамашняй гаспадарцы, выхаваннем дзяцей, доглядам за хворымі, інвалідамі і састарэлымі грамадзянамі.

Артыкул 2. Беспрацоўныя

1. Беспрацоўнымі прызнаюцца працаздольныя грамадзяне ў працаздольным узросце, якія па прычынах, што не залежаць ад іх, не маюць работы і заработку (працоўнага даходу), зарэгістраваны ў дзяржаўнай службе занятасці ў якасці асоб, якія шукаюць работу, здольныя і гатовыя працаваць і якім гэта служба не зрабіла прапаноў падыходзячай работы.

2. Парадак рэгістрацыі грамадзян у якасці беспрацоўных вызначаецца Саветам Міністраў Беларускай ССР.

Артыкул 3. Падыходзячая работа

1. Падыходзячай лічыцца работа, якая адпавядае прафесіянальнай падрыхтоўцы работніка, улічвае яго ўзрост, стан здароўя, працоўны стаж і вопыт работы па ранейшай спецыяльнасці, транспартную даступнасць новага месца работы.

2. Падыходзячай не можа лічыцца работа, калі:

— яна прадугледжвае [illegible] у іншым населеным пункце [illegible];

— заработная плата больш чым на 10 працэнтаў ніжэй за [illegible] дадзенай спецыяльнасці (прафесіі);

— адмова ад яе абгрунтавана асабістым або сямейным становішчам беспрацоўнага.

3. Па заканчэнні [illegible] перыяду беспрацоўя ў выпадку немагчымасці прадастаўлення [illegible] падыходзячай можа лічыцца работа, якая патрабуе змянення прафесіі (спецыяльнасці) з улікам здольнасцей грамадзяніна, яго здароўя, мінулага вопыту і даступных для яго сродкаў навучання.

4. Для асоб, якія ўпершыню шукаюць работу, не маюць прафесіі (спецыяльнасці), у якасці падыходзячай можа лічыцца работа, што патрабуе папярэдняй прафесіянальнай падрыхтоўкі, а ў выпадку немагчымасці яе прадастаўлення — іншая аплачваемая работа (уключаючы работу часовага характару), з улікам узроставых і іншых асаблівасцей грамадзян і патрабаванняў заканадаўства аб працы.

5. Раённымі, гарадскімі, раённымі ў гарадах Саветамі народных дэпутатаў могуць устанаўлівацца і іншыя крытэрыі падыходзячай работы, якія ўзмацняюць сацыяльную абароненасць грамадзян.

Артыкул 4. Асноўныя прынцыпы дзяржаўнай палітыкі ў галіне занятасці насельніцтва

Дзяржаўная палітыка ў галіне занятасці насельніцтва грунтуецца на наступных прынцыпах:

— забеспячэнне роўных магчымасцей усім працаздольным грамадзянам Беларускай ССР незалежна ад расы, полу, адносін да рэлігіі, узросту, палітычных перакананняў, нацыянальнасці і сацыяльнага становішча ў рэалізацыі права на працу і свабодны выбар занятасці;

— прадастаўленне сацыяльных і прававых гарантый грамадзянам, якія часова аказаліся без работы;

— падтрыманне працоўнай ініцыятывы грамадзян, садзейнічанне і заахвочванне ў развіцці іх здольнасцей да прадукцыйнай і творчай працы;

— забеспячэнне мер, накіраваных на прадухіленне беспрацоўя;

— прыняцце дадатковых мер, якія садзейнічаюць працаўладкаванню грамадзян з абмежаванай працаздольнасцю;

— забеспячэнне сацыяльнай абароны ў галіне занятасці, правядзенне спецыяльных мерапрыемстваў для працаўладкавання грамадзян, якія жадаюць працаваць;

— каардынацыя дзейнасці ў галіне занятасці з іншымі напрамкамі эканамічнай і сацыяльнай палітыкі;

— удзел прафесіянальных саюзаў, асацыяцый (саюзаў) прадпрымальнікаў, працоўных калектываў, іх фарміраванняў у распрацоўцы, рэалізацыі і кантролі за выкананнем мер па забеспячэнню занятасці ва ўзаемадзеянні з органамі дзяржаўнага кіравання;

— міжнароднае супрацоўніцтва ў вырашэнні праблем занятасці насельніцтва, уключаючы прафесіянальную дзейнасць грамадзян Беларускай ССР за мяжой і працоўную дзейнасць замежных грамадзян у Беларускай ССР.

Артыкул 5. Дзяржаўныя гарантыі занятасці

Дзяржава гарантуе грамадзянам Беларускай ССР:

— бясплатную прафесіянальную падрыхтоўку і перападрыхтоўку;

— бясплатнае садзейнічанне ў падборы падыходзячай работы і працаўладкаванні ў адпаведнасці з прызваннем, здольнасцямі, прафесіянальнай падрыхтоўкай, адукацыяй, уключаючы прафесіянальную арыентацыю;

— магчымасць удзелу ў аплачваемых грамадскіх работах;

— атрыманне бясплатнай інфармацыі аб патрэбнасцях у рабочай сіле;

— судовую абарону права на працу і іншых правоў грамадзян у сферы занятасці;

— прадастаўленне падыходзячай работы на перыяд не менш трох гадоў раней заяўленым прадпрыемствамі, установамі, арганізацыямі маладым спецыялістам — выпускнікам дзяржаўных навучальных устаноў;

— свабоду выбару роду заняткаў і работы;

— кампенсацыю ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам матэрыяльных затрат у сувязі з накіраваннем на работу ў іншую мясцовасць.

Артыкул 6. Дадатковыя гарантыі занятасці для асобных катэгорый насельніцтва

1. Дзяржава шляхам стварэння дадатковых рабочых месцаў (у тым ліку спецыялізаваных), [illegible] забяспечвае дадатковыя гарантыі занятасці грамадзянам, якія [illegible] на рынку працы: [illegible].

2. Саветы народных дэпутатаў [illegible] падатковых ільгот і іншых крыніц устанаўліваюць прадпрыемствам, установам і арганізацыям мінімальную колькасць спецыяльных рабочых месцаў для прыёму на работу ўказаных катэгорый грамадзян.

3. Саветы народных дэпутатаў за кошт уласных сродкаў могуць прадастаўляць дадатковыя гарантыі грамадзянам, занятым на прадпрыемствах, якія падлягаюць ліквідацыі ў адпаведнасці з заканадаўствам Беларускай ССР.

Артыкул 7. Заканадаўства аб занятасці

1. Адносіны занятасці насельніцтва ў Беларускай ССР рэгулююцца гэтым Законам, Кодэксам законаў аб працы Беларускай ССР і іншымі актамі заканадаўства.

2. Заканадаўства аб занятасці распаўсюджваецца на пастаянна пражываючых у Беларускай ССР замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, калі іншае не вынікае з актаў заканадаўства Беларускай ССР.

Раздзел II. РЭГУЛЯВАННЕ ЗАНЯТАСЦІ НАСЕЛЬНІЦТВА

Артыкул 8. Дзяржаўныя праграмы занятасці

Дзяржаўныя рэспубліканская і рэгіянальныя праграмы занятасці прадугледжваюць:

— садзейнічанне структурнай перабудове эканомікі і стварэнне ўмоў для накіравання работнікаў, якія вызваляюцца, у першую чаргу на рэнтабельныя вытворчасці і ў галіны, што развіваюцца;

— удасканальванне сістэмы ўзнаўлення рабочай сілы ва ўвязцы з развіццём рабочых месцаў, падрыхтоўкай, перападрыхтоўкай і павышэннем кваліфікацыі, прафесіянальнай арыентацыяй насельніцтва, павышэннем эфектыўнасці выкарыстання працоўных рэсурсаў;

— забеспячэнне занятасці асобных катэгорый насельніцтва, працаўладкаванне якіх ускладнена;

— павышэнне эканамічнай зацікаўленасці прадпрыемстваў і арганізацый у развіцці рабочых месцаў, гібкіх форм занятасці;

— удасканальванне арганізацыйнай структуры дзяржаўнай службы занятасці, фарміраванне яе матэрыяльнай, кадравай, інфармацыйнай, статыстычнай, фінансавай і навукова-метадычнай базы.

Артыкул 9. Дзяржаўная служба занятасці

1. Для рэалізацыі палітыкі занятасці насельніцтва і забеспячэння грамадзянам адпаведных гарантый на ўсёй тэрыторыі Беларускай ССР ствараецца дзяржаўная служба занятасці.

2. Парадак утварэння дзяржаўнай службы занятасці вызначаецца Саветам Міністраў Беларускай ССР.

3. Першасным звяном дзяржаўнай службы занятасці з'яўляецца раённы, гарадскі (раённы ў горадзе) цэнтр занятасці. Яго дзейнасць фінансуецца за кошт сродкаў Дзяржаўнага фонду садзейнічання занятасці, прадугледжаных на гэтыя мэты.

4. Паслугі, звязаныя з забеспячэннем занятасці грамадзян, прадастаўляюцца дзяржаўнай службай занятасці бясплатна.

Артыкул 10. Удзел прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый у забеспячэнні занятасці

1. Прадпрыемствы, установы і арганізацыі незалежна ад форм уласнасці і гаспадарання, якія ажыццяўляюць сваю дзейнасць на тэрыторыі Беларускай ССР, забяспечваюць сацыяльную і прававую абарону занятых на іх работнікаў на аснове:

— выканання ўмоў кантрактаў, дагавораў (пагадненняў), якія рэгулююць працоўныя адносіны ў адпаведнасці з заканадаўствам Беларускай ССР;

— арганізацыі прафесіянальнай падрыхтоўкі, перападрыхтоўкі і павышэння кваліфікацыі работнікаў;

— абавязковага пералічэння грашовых сродкаў у Дзяржаўны фонд садзейнічання занятасці.

2. Прадпрыемствы, установы і арганізацыі незалежна ад форм уласнасці і гаспадарання абавязаны:

— ствараць рабочыя месцы (у тым ліку спецыялізаваныя для асоб з абмежаванай працаздольнасцю) для працаўладкавання грамадзян, якім дзяржава прадастаўляе дадатковыя гарантыі занятасці. Мінімальная колькасць такіх рабочых месцаў устанаўліваецца рашэннем мясцовых Саветаў народных дэпутатаў. Пры неабходнасці затраты работадаўцаў на стварэнне гэтых рабочых месцаў звыш трох працэнтаў ад агульнай колькасці рабочых месцаў кампенсуюцца за кошт сродкаў Дзяржаўнага фонду садзейнічання занятасці і іншых крыніц. У выпадку невыканання дадзенага патрабавання або немагчымасці па вытворчых і іншых прычынах стварыць такія рабочыя месцы дзяржаўная служба занятасці насельніцтва спаганяе з прадпрыемства за кожнае нястворанае рабочае месца суму ў размеры сярэднегадавой заработнай платы работніка дадзенага прадпрыемства.

У такім жа размеры спаганяецца з прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый штраф у выпадку адмовы ў прыёме на работу раней заяўленым выпускнікам дзяржаўных навучальных устаноў.

Сродкі, якія спаганяюцца, накіроўваюцца ў Дзяржаўны фонд садзейнічання занятасці;

— своечасова і ў поўным аб'ёме прадастаўляць дзяржаўнай службе занятасці звесткі аб наяўнасці свабодных рабочых месцаў (вакансій), аб саставе вызваляемых, прынятых і звольненых работнікаў, умовах працы і аплаты па вакантных прафесіях (работах) і іншыя звесткі, неабходныя для ажыццяўлення мер на забеспячэнне занятасці насельніцтва;

[illegible]

і арганізацыі прыцягваюць да работы замежную рабочую сілу толькі па ліцэнзіях Дзяржаўнага камітэта Беларускай ССР па працы і сацыяльнай абароненасці насельніцтва.

Артыкул 11. Удзел прафсаюзаў у садзейнічанні занятасці

1. Прафесіянальныя саюзы ўдзельнічаюць у распрацоўцы дзяржаўнай палітыкі занятасці, адпаведных заканадаўчых актаў Беларускай ССР і рашэнняў мясцовых Саветаў народных дэпутатаў, могуць аказваць дзяржаўнай службе занятасці матэрыяльную і фінансавую дапамогу.

2. Органы дзяржаўнай службы занятасці, гаспадарчыя органы і прафесіянальныя саюзы рэгулярна праводзяць сумесныя кансультацыі па праблемах занятасці. Па іх выніках могуць заключацца калектыўныя пагадненні (дагаворы), у якія ўключаюцца мерапрыемствы, накіраваныя на садзейнічанне і захаванне занятасці, абарону вызваляемых работнікаў, а таксама асоб, якім патрэбна сацыяльная абарона, абавязацельствы з боку органаў дзяржаўнага кіравання па прадастаўленню інфармацыі аб эканамічных, фінансавых умовах правядзення палітыкі занятасці і іншыя пытанні, што закранаюць інтарэсы грамадзян у галіне занятасці.

Артыкул 12. Дзяржаўны фонд садзейнічання занятасці

1. Дзяржаўны фонд садзейнічання занятасці ўтвараецца ў мэтах страхавання па беспрацоўю і фінансавання мерапрыемстваў у галіне занятасці за кошт абавязковых адлічэнняў прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый незалежна ад форм уласнасці і гаспадарання (уключаючы прадпрыемствы з замежнымі інвестыцыямі), а таксама добраахвотных ахвяраванняў і іншых паступленняў. Канкрэтныя размеры абавязковых адлічэнняў вызначаюцца Вярхоўным Саветам Беларускай ССР.

2. Пры неабходнасці Савет Міністраў Беларускай ССР і мясцовыя Саветы народных дэпутатаў вызначаюць дадатковыя асігнаванні з рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў на фарміраванне Дзяржаўнага фонду садзейнічання занятасці.

3. Распараджэнне сродкамі Дзяржаўнага фонду садзейнічання занятасці знаходзіцца ў кампетэнцыі дзяржаўнай службы занятасці насельніцтва.

4. Дзяржаўны фонд садзейнічання занятасці вызваляецца ад платы падаткаў ад даходаў, атрыманых ад камерцыйнай дзейнасці, а таксама дзяржаўных і таможных пошлін, якія ўносяцца ў саюзны бюджэт.

5. Парадак утварэння і выкарыстання Дзяржаўнага фонду садзейнічання занятасці вызначаецца Саветам Міністраў Беларускай ССР.

Артыкул 13. Арганізацыя грамадскіх работ

1. Мясцовыя Саветы народных дэпутатаў пры ўдзеле дзяржаўнай службы занятасці і органаў адпаведных прафсаюзаў па дамоўленасці з зацікаўленымі работадаўцамі арганізуюць правядзенне аплачваемых грамадскіх работ для асоб, якія адчуваюць складанасці з працаўладкаваннем.

2. З асобамі, якія жадаюць удзельнічаць у грамадскіх работах, заключаюцца працоўныя дагаворы (пагадненні). Аплата працы занятых на грамадскіх работах праводзіцца па расцэнках, якія дзейнічаюць на дадзеным прадпрыемстве, але не ніжэй дзяржаўных.

3. На грамадзян, занятых на грамадскіх работах, распаўсюджваюцца сацыяльныя гарантыі, уключаючы права на пенсіённае забеспячэнне і выплату дапамог па часовай непрацаздольнасці ў парадку, устаноўленым заканадаўствам.

4. Парадак арганізацыі і ўмовы правядзення грамадскіх работ для розных груп беспрацоўных вызначаюцца Саветам Міністраў Беларускай ССР.

Артыкул 14. Прафесіянальная падрыхтоўка, павышэнне кваліфікацыі і перападрыхтоўка беспрацоўных

1. Прафесіянальнае навучанне беспрацоўных ажыццяўляецца ў выпадку, калі:

— немагчыма падабраць падыходзячую работу з-за адсутнасці ў беспрацоўнага неабходнай прафесіянальнай кваліфікацыі;

— неабходна змяніць кваліфікацыю ў сувязі з адсутнасцю работы, што адпавядае прафесіянальным навыкам беспрацоўнага, якія ён мае;

— страчана здольнасць да выканання работы па ранейшай прафесіі.

2. Прафесіянальная падрыхтоўка, павышэнне кваліфікацыі і перападрыхтоўка беспрацоўных ажыццяўляюцца ў навучальных цэнтрах дзяржаўнай службы занятасці або іншых навучальных установах па накіраваннях гэтай службы за кошт сродкаў Дзяржаўнага фонду садзейнічання занятасці.

Раздзел III. САЦЫЯЛЬНЫЯ ГАРАНТЫІ І КАМПЕНСАЦЫІ БЕСПРАЦОЎНЫМ

Артыкул 15. Гарантыі і кампенсацыі

Дзяржава садзейнічае грамадзянам, якія страцілі работу, у аднаўленні іх працоўнай дзейнасці і забяспечвае ім наступныя віды гарантый і кампенсацый:

— прадастаўленне асобых гарантый работнікам, якія вызваляюцца з прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый;

— выплату стыпендыі ў перыяд прафесіянальнай падрыхтоўкі, павышэння кваліфікацыі або перападрыхтоўкі і ўключэнне гэтага перыяду ў агульны і бесперапынны працоўны стаж;

— выплату ва ўстаноўленым парадку дапамогі па беспрацоўю;

— аказанне матэрыяльнай дапамогі беспрацоўнаму і членам яго сям'і;

— пакрыццё расходаў і атрыманне іншых кампенсацый у сувязі з пераездам у іншую мясцовасць на новае месца жыхарства і работы па накіраванню дзяржаўнай службы занятасці;

— права датэрмінова (на два гады) выходзіць на пенсію па ўзросту работнікам перадпенсіённага ўзросту пры ліквідацыі прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый.

Артыкул 16. Асобыя гарантыі работнікам, якія вызваляюцца з прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый

1. За работнікамі, якія вызваляюцца з прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый, пры скасаванні працоўнага дагавора ў сувязі з рэарганізацыяй або ліквідацыяй прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый або ажыццяўленнем мерапрыемстваў па скарачэнню колькасці (штату) работнікаў захоўваецца на перыяд пошуку работы, але не больш чым на тры месяцы сярэдняя заработная плата з улікам выхадной дапамогі і бесперапынны працоўны стаж пры ўмове, калі яны на працягу двух тыдняў пасля звальнення зарэгістраваліся ў дзяржаўнай службе занятасці ў якасці асоб, якія шукаюць работу. У любым выпадку работнікам, якія вызваляюцца па ўказаных прычынах, выплачваецца выхадная дапамога ў размеры не ніжэй сярэднемесячнага заработку.

2. Выплата выхадной дапамогі і захоўваемага сярэдняга заработку праводзіцца па ранейшым месцы работы або правапераемнікам пры ліквідацыі прадпрыемства, установы, арганізацыі.

3. Калі па заканчэнні трохмесячнага перыяду работніку, які вызваляецца, не будзе прадастаўлена падыходзячая работа, а таксама ў выпадку яго адмовы ва ўказаны перыяд ад дзвюх прапаноў такой работы, ён набывае статус беспрацоўнага.

4. За працоўнымі, якія вызваляюцца з прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый у сувязі з іх ліквідацыяй, рэарганізацыяй, скарачэннем колькасці (штату) работнікаў і тымі, хто праходзіць прафесіянальнае перанавучанне або павышэнне кваліфікацыі з адрывам ад вытворчасці на новым месцы работы, [illegible]

[illegible] ажыццяўляюць арганізацыю навучання прынятых на работу грамадзян, вызваляемых з іншых прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый.

6. Да работнікаў, якія вызваляюцца, прыраўноўваюцца асобы, што страцілі работу ў выніку няшчаснага выпадку на вытворчасці або наступлення прафесіянальнага захворвання па незалежных ад іх прычынах і маюць патрэбу ў працаўладкаванні і прафесіянальнай падрыхтоўцы, павышэнні кваліфікацыі і перападрыхтоўцы.

Артыкул 17. Выплаты, звязаныя з прафесіянальнай падрыхтоўкай, павышэннем кваліфікацыі і перападрыхтоўкай беспрацоўных

1. У перыяд прафесіянальнай падрыхтоўкі, павышэння кваліфікацыі або перападрыхтоўкі беспрацоўным, акрамя ўказаных у частцы 2 гэтага артыкула, выплачваецца стыпендыя ў размеры 50 працэнтаў, а тым, хто мае ўтрыманцаў, — 75 працэнтаў сярэдняй заработнай платы па ранейшым месцы работы. Пры гэтым размер стыпендыі не можа быць ніжэй мінімальнай дапамогі па беспрацоўю для дадзенага работніка.

2. Беспрацоўным, якія доўгі час не працавалі (больш 12 месяцаў), былі звольнены за парушэнне працоўнай дысцыпліны і іншыя вінаватыя дзеянні або звольніліся па ўласнаму жаданню без уважлівых прычын, выплачваецца стыпендыя ў размеры мінімальнай заработнай платы.

Артыкул 18. Дапамога па беспрацоўю

1. Права на дапамогу па беспрацоўю прадастаўляецца грамадзянам, якія прызнаны ў адпаведнасці з артыкулам 2 гэтага Закона беспрацоўнымі і не маюць іншых законных крыніц даходу.

2. Для назначэння дапамогі беспрацоўны абавязаны прадставіць у дзяржаўную службу занятасці дэкларацыю аб даходах.

3. Назначаная дапамога па беспрацоўю выплачваецца з дня звароту грамадзян у дзяржаўную службу занятасці аж да працаўладкавання ў наступным парадку:

— за першыя 13 каляндарных тыдняў у размеры 70 працэнтаў і за наступныя 13 каляндарных тыдняў — 50 працэнтаў сярэдняй заработнай платы (даходу) па апошнім месцы работы, але не ніжэй мінімальнай заработнай платы і не вышэй падвоенай яе велічыні пры ўмове, што беспрацоўны на працягу 12 месяцаў, якія папярэднічалі пачатку беспрацоўя, меў аплачваемую работу (даход) не менш 12 каляндарных тыдняў на ўмовах поўнага рабочага дня (тыдня) або на ўмовах няпоўнага рабочага дня (тыдня) з пералікам на 12 каляндарных тыдняў з поўным рабочым днём (тыднем);

— за першыя 13 каляндарных тыдняў у размеры [illegible] працэнтаў і за наступныя 13 каляндарных тыдняў — [illegible] працэнтаў [illegible]

[illegible] магчыма без прафесіянальнай падрыхтоўкі.

4. Беспрацоўным, агульны працоўны стаж якіх у адпаведнасці з заканадаўствам дае права на поўную пенсію па ўзросту (уключаючы пенсіі на льготных умовах), працягласць перыяду выплаты дапамогі па беспрацоўю павялічваецца на два каляндарныя тыдні звыш устаноўленых 26 каляндарных тыдняў за кожны год работы, што перавышае пенсіённы стаж. Беспрацоўныя, агульны працоўны стаж якіх дае права на выплату дапамогі па беспрацоўю на працягу 52 каляндарных тыдняў, маюць права на датэрміновы (за адзін год да ўстаноўленага заканадаўствам тэрміну) выхад на пенсію.

5. Беспрацоўным, у якіх ёсць на ўтрыманні дзеці ва ўзросце да 14 гадоў, размер дапамогі павялічваецца на 10 працэнтаў, а пры наяўнасці трох і больш дзяцей указанага ўзросту — на 20 працэнтаў.

6. Выплата дапамогі па беспрацоўю можа быць прыпынена на тэрмін да трох месяцаў або спынена поўнасцю ў выпадках:

— калі беспрацоўны двойчы адмовіўся ад прапанаванай яму падыходзячай работы або перанавучэння (прафесіянальнага навучання) па накіраванню дзяржаўнай службы занятасці,

— працаўладкавання на часовую работу ў перыяд атрымання дапамогі па беспрацоўю без паведамлення дзяржаўнай службе занятасці.

7. Дапамога па беспрацоўю не назначаецца ў выпадках:

— звальнення за парушэнне працоўнай дысцыпліны і іншыя вінаватыя дзеянні, а таксама страты крыніцы даходу ў выніку незаконных дзеянняў;

— звальнення з ранейшага месца работы па ўласнаму жаданню без уважлівых прычын.

8. У перыяд атрымання грамадзянінам дапамогі па беспрацоўю яго бесперапынны працоўны стаж не перапыняецца.

9. Беспрацоўным, якія пражываюць у раёнах, дзе да заработнай платы ўстаноўлены каэфіцыенты, размеры дапамогі па беспрацоўю вызначаюцца на перыяд іх пражывання ў гэтых раёнах з прымяненнем каэфіцыента, устаноўленага ў дадзеным раёне.

10. Размер дапамогі па беспрацоўю падлягае ва ўстаноўленым парадку індэксацыі.

Артыкул 19. Матэрыяльная дапамога

Членам сям'і беспрацоўнага, якія знаходзяцца на ўтрыманні, а таксама грамадзянам, страціўшым права на дапамогу па беспрацоўю ў сувязі з заканчэннем устаноўленага тэрміну яе выплаты, як аднаразовая мера можа аказвацца матэрыяльная дапамога з Дзяржаўнага фонду садзейнічання занятасці ў парадку і на ўмовах, вызначаемых Саветам Міністраў Беларускай ССР.

Раздзел IV. КАНТРОЛЬ І АДКАЗНАСЦЬ ЗА ПАРУШЭННЕ ЗАКАНАДАЎСТВА АБ ЗАНЯТАСЦІ НАСЕЛЬНІЦТВА

Артыкул 20. Органы, якія ажыццяўляюць кантроль

Кантроль за рэалізацыяй заканадаўства аб занятасці насельніцтва ажыццяўляецца Саветамі народных дэпутатаў, адпаведнымі дзяржаўнымі органамі і прафесіянальнымі саюзамі.

Артыкул 21. Адказнасць за парушэнне заканадаўства аб занятасці

Вінаватыя ў парушэнні заканадаўства аб занятасці нясуць устаноўленую законам адказнасць.

Артыкул 22. Права абскарджання дзеянняў дзяржаўнай службы занятасці

Грамадзяне маюць права абскардзіць дзеянні работнікаў дзяржаўнай службы занятасці ў яе вышэйстаячы орган і ў судовым парадку.

Старшыня Вярхоўнага Савета Беларускай ССР
М. ДЗЕМЯНЦЕЙ.

30 мая 1991 г.
гор. Мінск.

Пастанова
Вярхоўнага Савета Беларускай ССР

Аб увядзенні ў дзеянне Закона Беларускай ССР «Аб занятасці насельніцтва Беларускай ССР»

Вярхоўны Савет Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі **пастанаўляе:**

1. Увесці ў дзеянне Закон Беларускай ССР «Аб занятасці насельніцтва Беларускай ССР» з 1 ліпеня 1991 года.

2. Устанавіць, што ў 1991 годзе прадпрыемствы, установы і арганізацыі незалежна ад форм уласнасці і гаспадарання, акрамя прадпрыемстваў і арганізацый, таварыстваў інвалідаў, праводзяць адлічэнні ў Дзяржаўны фонд садзейнічання занятасці ў размеры аднаго працэнта сродкаў на аплату працы з аднясеннем указаных расходаў на сабекошт прадукцыі, работ і паслуг.

3. Даручыць Савету Міністраў Беларускай ССР:

да 1 ліпеня 1991 года:

— зацвердзіць Палажэнне аб дзяржаўнай службе занятасці насельніцтва Беларускай ССР;

— зацвердзіць Палажэнне аб парадку ўтварэння і выкарыстання Дзяржаўнага фонду садзейнічання занятасці;

— вызначыць Парадак рэгістрацыі грамадзян у якасці беспрацоўных, а таксама Парадак і ўмовы выплаты ім адпаведных дапамог і матэрыяльнай дапамогі;

— вызначыць Парадак арганізацыі і правядзення грамадскіх работ для беспрацоўных;

да 1 верасня 1991 года:

— прадставіць у Вярхоўны Савет Беларускай ССР прапановы аб прывядзенні заканадаўчых актаў Беларускай ССР у адпаведнасць з Законам Беларускай ССР «Аб занятасці насельніцтва Беларускай ССР»;

— прывесці пастановы і распараджэнні Савета Міністраў Беларускай ССР у адпаведнасць з гэтым Законам.

Старшыня Вярхоўнага Савета Беларускай ССР
М. ДЗЕМЯНЦЕЙ.

5 чэрвеня 1991 г.
гор. Мінск.

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ АД 18 ДА 18 СУТАК

УСЕ РАБОТЫ ДОБРЫЯ

МАГІЛЁЎ. Упершыню гарвыканкам прыняў план працаўладкавання моладзі, якая скончыла школу ў 1991 годзе, і тых, хто яшчэ вучыцца, на час школьных канікулаў. Па гэтаму плану кожнае прадпрыемства горада абавязана прыняць пэўную колькасць беспрацоўнай моладзі на свае вытворчасці. Дзяўчаты і юнакі павінны быць задаволены — у іх з'явілася магчымасць самім і зусім афіцыяльна зарабляць на «кішэнныя» і больш буйныя расходы.

МЭБЛЯ—ТАВАР ДЭФІЦЫТНЫ

СВЕТЛАГОРСК (У. Кохна). Пры мясцовым упраўленні буравых работ арганізаваны ўчастак па вытворчасці мяккай мэблі. Ужо выпушчана першая партыя дэфіцытнай прадукцыі — некалькі ўтульных, прыгожа афармленых мяккіх «куткоў».

Пакуль што магчымасці міні-цэха не надта вялікія: 25—30 камплектаў мэблі ў месяц. Але ўжо цяпер прадпрымальныя работнікі ўчастка, які ўзначальвае былы сакратар камітэта камсамола ўпраўлення М. Нічыпарук, клапоцяцца аб тым, каб пашырыць вытворчасць такой неабходнай і вельмі прыбытковай прадукцыі. Дарэчы, цана аднаго камплекта складае 1600—1700 рублёў.

ЯК ЗАКОН ВЫКОНВАЕЦЦА

ГРОДНА. (А. Дук). Пасля працяглага перапынку, звязанага з рэстаўрацыйнымі работамі, зноў прыняў прыхаджан адзін са старажытных у горадзе сабораў — Брыгіцкі каталіцкі храм. Спачатку меркавалася ў ім адкрыць канцэртна-выставачную залу, але па просьбе веруючых ён перададзены па свайму непасрэднаму прызначэнню.

Крыху раней веруючыя атрымалі Каложскую царкву — помнік архітэктуры XII стагоддзя, у новай якасці стаў служыць і комплекс будынкаў Бернардынскага манастыра, дзе адкрылася духоўная семінарыя.

Усяго ж за апошнія два гады на Гродзеншчыне ўтварылася каля ста новых прыходаў, зараз тут дзейнічае звыш 250 розных рэлігійных аб'яднанняў, у тым ліку адзіная на Беларусі мусульманская мячэць, а таксама пратэстанцкіх, пяцідзесятнікаў, адвентыстаў сёмага дня.

Як бачым, прыняты нядаўна закон аб рэлігійных аб'яднаннях выконваецца спраўна. Іншыя б так.

ПАКУЛЬ ВАРТАЎНІК СПІЦЬ...

ПІНСК. (У. Равіцкі). У мінулым годзе ў раёне быў створаны фонд «Правапарадак», куды многія прамысловыя прадпрыемствы і калгасы пералічваюць немалыя сродкі на ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы раённай міліцыі. У выніку колькасць яе ўзрасла на 50 чалавек, гэта дазволіла павялічыць штат участковых упаўнаважаных і наладзіць начное патруляванне на дарогах і вясковых вуліцах. Крымінагенная абстаноўка значна палепшала: рост злачыннасці прыпыніўся, а колькасць цяжкіх злачынстваў знізілася.

Аднак у самы апошні час прыкметна вырасла колькасць крадзяжоў дзяржаўнай і калгаснай маёмасці—у параўнанні з мінулым годам ажно на 50 працэнтаў. Работнікі міліцыі звязваюць гэта напрамую з павышэннем цэн. Крадзеж каровы або парсюка з фермы дае цяпер неблагія барышы. А ўвогуле, крадуць усё, што дрэнна ляжыць. У калгасе «Звязда», напрыклад, закупілі нядаўна розных хадавых тавараў на дзесяткі тысяч рублёў і склалі ўсё гэта ў старым памяшканні. У адну з нядаўніх начэй туды наведаліся зладзеі і вынеслі тавару на паўтары тысячы.

Са склада калгаса імя Горкага вынеслі вялікі рулон дэфіцытнай плёнкі, а ў калгасе «Праца» пасля наведання начных візіцёраў на машынным двары засталіся разукамплектаванымі чатыры машыны.

Між іншым, на ўсіх гэтых аб'ектах ёсць начныя вартаўнікі. Аднак ці можа пенсіянер напалохаць сённяшняга жуліка? Самому б уцалець. Яўна пара гаспадарнікам мяняць існуючую сістэму аховы дзяржаўнай і калгаснай маёмасці. Адной міліцыі з ўсё нарастаючым валам крадзяжоў справіцца не пад сілу.

ЖЫВІ, «ЖЫВІЦА»!

ЧАЧЭРСК. (У. Пернікаў). У раёне закончыўся фальклорна-этнаграфічны фестываль «Жывіца», мэта якога — вяртанне старых забытых традыцый і абрадаў, перадача ў спадчыну нашчадкам мясцовых песень, танцаў, рамяства і г. д.

Фестываль прайшоў адначасова на мажорнай і мінорнай нотах. З аднаго боку, пашырылася колькасць фальклорных і этнаграфічных ансамбляў, якія бліснулі сваім выканаўчым майстэрствам, з другога — некаторыя з іх пачалі распадацца ў сувязі з тым, што з раёна ў выніку чарнобыльскай катастрофы адселена ўжо 47 вёсак.

— Каб назаўсёды не страціць непаўторную прыгажосць мясцовага фальклору, — расказвае загадчык аддзела культуры райвыканкома П. Несцяровіч, — мы заключылі дагавор з мінскім малым прадпрыемствам «Артфільматэхнік», які стварыў ужо тры відэастужкі, прысвечаныя народным традыцыям раёна. Іх дэманструем у кінатэатрах, клубах, дамах культуры. Народная творчасць павінна жыць.

Тайм-аўт

● САМБА

Першыя паядынкі сярод жанчын на турніры X летняй Спартакіяды народаў СССР, які праходзіць зараз у Мінску,— прынеслі першыя сюрпрызы. Нечакана для многіх чэмпіёнкай СССР у катэгорыі да 44 кг стала 37-гадовая Вера Клімянок з каманды Беларусі. Гэта першы вялікі поспех яе, яшчэ і майстра спорту па гімнастыцы і акрабатыцы.

● ЦЯЖКАЯ АТЛЕТЫКА

У германскім горадзе Брэмене закончыўся турнір «Кубак Балтыкі». Заслужаны майстар спорту Леанід Тараненка, які некалькі дзён таму стаў чэмпіёнам Еўропы, атрымаў перамогу і ў гэтых спаборніцтвах, набраўшы ў суме двух практыкаванняў 432,5 кг (192,5 і 240).

● СУЧАСНАЕ ПЯЦІБОР'Е

Закончыўся адкрыты чэмпіянат СССР па гэтаму віду спорту. Першае месца заняў Аляксандр Барысенка з Гомеля (5454 ачкі).

● АДЗІН — СУПРАЦЬ ПУСТЫНІ

35-гадовы спартыўны ўрач, выпускнік Беларускага інстытута фізкультуры і аддзялення спартыўнай медыцыны Тартускага універсітэта Аляксандр Барысаў з горада Барысава 16 чэрвеня адпраўляецца з Мары ў аўтаномны пераход адразу праз дзве пустыні — Каракумы і Кызылкум. Каля тысячы кіламетраў пройдзе адважны падарожнік.

Мэта пераходу — вывучэнне чалавечых магчымасцей, навуковыя даследаванні. Фініш чакаецца праз месяц у Кзыл-Ардзе.

Выпуск падрыхтавалі: У. ГОЙТАН, І. КАРНЕЙ, С. СУЛКОЎСКІ, А. СЛАНЕЎСКІ, А. КОКТЫШ.
Нашы тэлефоны: 32-44-02, 32-60-13, 32-31-98.

НЯДЗЕЙНЫЯ АСОБЫ ТРАГЕДЫІ

Да пяцігоддзя чарнобыльскай катастрофы саюзны і рэспубліканскі парламенты прынялі, нарэшце, законы аб сацыяльнай абароне грамадзян, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС. Людзі ажылі духам: нарэшце ім дапамогуць і з перасяленнем, і з лячэннем. Але вось настала лета, а аздаравіцца насельніцтву забруджаных раёнаў па-ранейшаму цяжка. Можна нават гаварыць аб зрыве летняй кампаніі па ахове здароўя чарнобыльцаў. Аб прычынах узнікшай сітуацыі карэспандэнт БЕЛТА гутарыць са старшынёй Пастаяннай камісіі савета Усеагульнай канфедэрацыі прафсаюзаў СССР па пытаннях чарнобыльскай катастрофы, першым намеснікам старшыні Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі Мікалаем Рошам.

Актуальнае інтэрв'ю

— Парламенты прымаюць законы — выконваць іх павінны ўрады. Дык чаму ж не яны, а прафсаюзы сталі галоўнай дзеючай асобай гэтай дзяржаўнай праграмы?

— Актыўнага ўдзелу прафсаюзаў запатрабаваў праведзены восенню мінулага года XIX з'езд, што і запісана ў яго пастанове. Выконваючы рашэнні з'езда, пленум УКП утварыў пастаянную камісію, якую я ўзначальваю.

Цяпер работа пачалася. З нашым удзелам ішла падрыхтоўка законаў па Чарнобылю. Іменна па патрабаванню прафсаюзаў там вызначаны таксама статус грамадзян, якія пражываюць у раёнах з радыяцыйнай забруджанасцю ад аднаго да пяці кюры. І вось законы прыняты, ільготы вызначаны. Але яны не пацверджаны матэрыяльна. У гэтым галоўная цяжкасць. Мы неаднаразова звярталіся да Прэзідэнта краіны па пытаннях фінансавання летняй аздараўленчай кампаніі, а пытанне не вырашаецца. У лютым была сустрэча М С. Гарбачова з прафсаюзным актывам, на якой я далажыў аб усіх складанасцях чарнобыльцаў. А літаральна на наступны дзень яшчэ і накіраваў пісьмо Міхаілу Сяргеевічу з прапановай узяць пад прэзідэнцкі кантроль ліквідацыю вынікаў катастрофы на ЧАЭС і стварэнне ў краіне адзінай сістэмы аздараўлення пацярпеўшых.

— Які адказ?

— Па майму пісьму зроблена даручэнне ўраду, і там яно да гэтага часу разглядаецца. Быў я і ў намесніка прэм'ер-міністра Дагужыева. Ён запэўніў, што абавязкова вырашыць пытанне фінансавання цяперашняй аздараўленчай кампаніі. А ці будзе гэта банкаўскі крэдыт, або мы атрымаем грошы з рэзерву Прэзідэнта — ужо дэталі...

З красавіка па гэтых «дэталях» ідуць штодзённыя перагаворы, удакладняюцца лічбы. Спыніліся на тым, што неабходна затраціць на аздараўленне чарнобыльцаў 2,4 мільярда рублёў. Вырашылі, што 800 мільёнаў тэрмінова выдзяляе ўрад і столькі ж прафсаюзы. З астатнімі грашамі разбяромся потым: важна не прапусціць час для набыцця пуцёвак. Усё запратакаліравалі, узаконілі. А пазней аказалася, што ва ўрада абяцаных сродкаў няма, ёсць толькі 400 мільёнаў, ды і тыя павіслі ў паветры.

— Дык ні рубля ад дзяржавы на праграму здароўя і не атрымана?

— На жаль, не. Цяпер прапануецца іншы варыянт: узяць грошы з тых пяці мільярдаў рублёў, што недададзены прафсаюзам на дадатковыя расходы, звязаныя з павышэннем цэн. Значыць, зноў пойдзе перапіска з Мінфінам, кручкатворства, якое можа працягнуцца да восені... А сезон водпускаў пачаўся ўжо. Не маючы рэальных грошай, можна са шкадаваннем гаварыць, што аздараўленчая кампанія, нягледзячы на велізарныя намаганні прафсаюзаў, сарвана.

— Мікалай Іванавіч, а як справы з аздараўленнем людзей у нашай рэспубліцы? Ёсць інфармацыя, што Савет Міністраў БССР распарадзіўся выдзеліць Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі на набыццё пуцёвак для дзяцей, якія пражываюць у забруджанай зоне, пазыку — 150 мільёнаў рублёў са сродкаў Чарнобыльскага фонду.

— Гэтыя грошы нам дадзены Саўмінам у крэдыт з пагашэннем яго да 1 кастрычніка бягучага года. Дзіўная, аднак, у сувязі з гэтым сітуацыя атрымліваецца. Не прафсаюзы ж, а менавіта ўрад павінен забяспечыць выкананне прынятага Вярхоўным Саветам рэспублікі закона «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, якія пацярпелі ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС». І вырашыўшы ўсе фінансавыя пытанні, сказаць нам: прадайце вось столькі пуцёвак для ахвяр аварыі. На справе ўсё наадварот: мы звярнуліся да ўрада з просьбай, і я ўпэўнены, што нават гэтай колькасці — 150 мільёнаў (а на праграму неабходна, паводле самых скромных падлікаў, амаль 700) — не знайшлося б, калі б не ўмяшаўся сам В. Кебіч. Вось і выходзіць, што дакументаў прынята даволі шмат, а падманутыя ў сваіх спадзяваннях людзі, бадай, упершыню за пяць чарнобыльскіх гадоў, не змогуць сёлета папраўіць здароўе. Лічу вінОўнікамі правалу аздараўленчай кампаніі ўсіх высокіх службовых асоб дзяржавы, якія бяздзейнічаюць да гэтага часу.

Запісала Валянціна МЕНШЫКАВА, кар. БЕЛТА.

Пісьмо ў ААН

Старшыня Савета Міністраў Беларускай ССР В. Ф. Кебіч звярнуўся да адміністратара праграмы развіцця ААН (ПРААН) з прапановай разгледзець пытанне аб аказанні рэспубліцы тэхнічнай і іншай спецыялізаванай дапамогі, улічваючы беспрэцэдэнтны характар бедства і надзвычайную для здароўя насельніцтва сітуацыю, якая ўзнікла ў выніку працяглага ўздзеяння радыяцыі. Пра гэта гаворыцца ў пісьме кіраўніка ўрада БССР праходзячай у штаб-кватэры ААН 38-й сесіі савета кіраўнікоў ПРААН.

Чым больш аддаляе нас час ад чарнобыльскай трагедыі, піша В. Ф. Кебіч, тым больш усведамляецца яе катастрафічны характар і беспрэцэдэнтнасць маштабаў вынікаў. На долю Беларускай ССР прыйшлося больш як 70 працэнтаў радыеактыўных выпаданняў. Звыш 22 працэнтаў яе тэрыторыі забруджана радыенуклідамі, а 2,2 мільёна чалавек — кожны пяты жыхар рэспублікі — аказаліся ў зоне працяглага дзеяння антрапагеннай радыяцыі. Эканамічны ўрон, нанесены Беларусі ў выніку аварыі, складае звыш 100 мільярдаў рублёў, або больш як 10 гадавых бягучых нацыянальных бюджэтаў.

Высока ацэньваючы прыняцце на 45-й сесіі Генеральнай Асамблеі рэзалюцыі аб міжнародным супрацоўніцтве ў справе змякчэння і пераадолення вынікаў аварыі, а таксама пачатак распрацоўкі праграмы каардынацыі дзейнасці, якая будзе ажыццяўляцца органамі сістэмы ААН, кіраўнік беларускага ўрада выказаў перакананне ў тым, што гэтыя намаганні не могуць быць паспяховымі без удзелу ПРААН. Праз пяць гадоў, што мінулі пасля аварыі, відавочнай з'яўляецца неабходнасць сумесных намаганняў сусветнага супольніцтва для пераадолення вынікаў Чарнобыля — буйнейшай аварыі сучаснасці, падкрэсліваецца ў пісьме, якое распаўсюджана ў якасці афіцыяльнага дакумента сесіі савета кіраўнікоў праграмы развіцця ААН.

(ТАСС).

Чакаем новую Канстытуцыю

Якім быць новаму асноўнаму закону нашай рэспублікі? Гэта пытанне дэбаціравалася на праведзеным 10 чэрвеня пасяджэнні Канстытуцыйнай камісіі, якое вёў Старшыня Вярхоўнага Савета БССР Мікалай Дзямянцей.

Праект Канстытуцыі, як вядома, рыхтавалі дзве групы: адной кіруе намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета БССР Васіль Шаладонаў, другой — народны дэпутат Віктар Ганчар. Але на гэты раз абмяркоўваўся толькі адзін варыянт: па абсалютнай большасці спрэчных момантаў распрацоўшчыкі дасягнулі кансенсусу. З сур'ёзных праблем засталася пакуль нявырашанай па сутнасці толькі адна — чыя гэта будзе Канстытуцыя? Тут думкі прысутных, акрамя членаў камісіі ў пасяджэнні ўдзельнічалі некаторыя народныя дэпутаты БССР, эксперты, раздзяліліся. У выніку з'явіліся чатыры пункты гледжання: Канстытуцыя Беларускай Савецкай суверэннай Рэспублікі, Рэспублікі Беларусь, Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі і проста Канстытуцыя Беларусі.

Валянцін Голубеў, Яўген Глушкевіч, іншыя ўдзельнікі дыскусіі выказалі розныя пункты гледжання. Здаецца, што канчатковае слова наконт гэтага скажа Вярхоўны Савет БССР.

— Калі гэта адбудзецца? — задаю пытанне Васілю Шаладонаву.

— Мне думаецца, што мы блізімся да фінішу. Мяркую, што ўжо восенню праект асноўнага закона будзе вынесены на пленарнае пасяджэнне Вярхоўнага Савета рэспублікі.

І яшчэ пытанне: па абстаноўцы ў зале адчуваецца, што дзвюм рабочым групам удалося знайсці агульныя пункты гледжання. Ці так гэта на самай справе?

— Калі мы зверылі тэксты праектаў канстытуцыі абедзвюх груп, то высветлілася супадзенне па многіх падыходах. Сякія-такія адрозненні ёсць і цяпер. Але, на мой погляд, яны вырашальныя.

У. ГЛОД.

Што ў падмурку?

На сесіі Вярхоўнага Савета БССР

Так склаліся абставіны, што на ўчарашнім пасяджэнні сесіі дэпутаты абмяркоўвалі адразу два выключна важныя пытанні (хаця, ці ёсць яны — другарадныя, калі столькі хібаў маем ва ўсіх сферах нашага жыцця, у тым ліку і ў законатворчасці?). Размова ішла аб двух праектах — Закона аб дзяржаўнай маладзёжнай палітыцы ў БССР і Саюзнага дагавора. І такое супадзенне ўяўляецца глыбока сімвалічным: абодвум дакументам працаваць на наша заўтра. Не паклапаціўшыся пра маладых сваіх грамадзян, не заклаўшы надзейнага падмурку ў будучае іх жытло, ці можам спадзявацца і на сваё прыстойнае існаванне?

Што ж закладзена ў аснову новага для нас Закона аб моладзі? Усе, хто абмяркоўваў праект, былі салідарнымі ў галоўным: хопіць размоў, узнёслых слоў пра будучую змену, нашу надзею і г. д. Гэтым не дабіцца дабрабыту, умоў для самавыяўлення і, ў рэшце рэшт, для шчасця моладзі. Намеснік старшыні Камісіі па справах моладзі Анатоль Лебядзько, які прадстаўляў законапраект, арыгінальна, але вельмі дакладна праілюстраваў гэта, паказаўшы з трыбуны сесіі... курынае яйка. Колькі б ні квахталі мы над ім, колькі б ні замілоўваліся будучым кураняткам — яно не праклюнецца, пакуль не адчуе патрэбнай для нармальнага развіцця цеплыні. Ці знойдзецца ў дзяржавы запас энергіі, каб сагрэць, падтрымаць, даць моц крылам нашчадкаў?

Дэпутаты падкрэслівалі: так, праект прадугледжвае лагічна аб'яднаныя меры, што дазволяць вылучыць маладзёжную палітыку ў асобны напрамак дзейнасці дзяржавы. Да гэтай пары мы мелі безліч рашэнняў аб моладзі, раскіданых па розных законах і дакументах, а таму вельмі часта пакінутых без нагляду, без кантролю. Зараз гэта асабліва небяспечна — у час, калі мяняецца ўся наша сістэма гаспадарання, моладзь можа аказацца ў больш сумным становішчы, чым усе мы. Жыллё, дзеці, адукацыя, — для ўсіх нас гэта балючыя праблемы, але найперш — для моладзі. Менавіта тут завязваюцца найбольш тугія вузлы нашага жыцця.

Як развязаць іх? Дэпутаты Уладзімір Кудлаш, Яўген Шымчук, Аляксей Камай падкрэслівалі: важнай асаблівасцю праекта з'яўляецца тое, што ён не прадугледжвае стварэння для моладзі цяплічных умоў, а нацэлены на самарэалізацыю асобы, на стварэнне такой абстаноўкі, якая давала б магчымасць маладым сцвярджаць сябе, паўнацэнна развіваць свае здольнасці, творчы патэнцыял. Можна, гаварыў дэпутат Валерый Паўлаў, дакараць маладых за тое, што яны гандлююць дэфіцытам, скажам, на польскім базары. Але ці заглядваем мы ў корань праблемы? У былой ГДР, іншых краінах дзяржава выдае пры ўтварэнні маладых сем'яў салідныя сумы, істотна дапамагае пры нараджэнні дзіцяці. Мы ж вельмі часта спрабуем абмежавацца абяцанкамі там, дзе патрэбна канкрэтная дапамога. Між тым, заўважыў Міхаіл Жукоўскі, укладанне сродкаў грамадства ў моладзь — гэта ўкладанне ў сваё заўтра. Гэта самы надзейны від укладанняў. «Стане моладзь апорай грамадства ці яго дэстабілізуючай сілай, залежыць ад нас», — працягваў Анатоль Мардашоў.

Дэпутаты падкрэслівалі неабходнасць фарміравання міністэрства (камітэта) па справах моладзі.

Быў і іншы пункт погляду. На думку Мікалая Крыжаноўскага, не варта аддзяляць праблем моладзі ад іншых пытанняў, іначай не атрымаецца гарманічнага развіцця грамадства. Я не супраць гэтага закона, падкрэсліваў ён, але як раздзяліць праблемы маладосці і старасці, праблемы адукацыі, выхавання?

Нягледзячы на тое, што праект закона прыняты ў першым чытанні, дэпутаты выказалі шмат заўваг, прапаноў, якія канкрэтызуюць змест закона, робяць яго больш дакладным. Нам хочацца бачыць моладзь адукаванай, выхаванай, працалюбівай, гаварылі дэпутаты. Дык дапаможам жа ёй стаць такой.

Большую частку свайго рабочага дня дэпутаты прысвяцілі абмеркаванню праекта Саюзнага дагавора. Аб усіх перыпетыях гэтай падзеі газета раскажа ў наступным нумары.

Л. РЫЖАНКОВА.

Планета: людзі і падзеі

МАМА БЭБІ-БУМ

Трыццацігадовай французжанцы Мары-Клод Адам пашчасціла стаць першай, і пакуль адзінай французжанкай, якая зрабіла своеасаблівы подзвіг: у яе нарадзілася адразу шэсць дзяцей. Да гэтай радаснай падзеі ў Мары-Клод ніколі не было дзяцей, а тут адразу янаператварылася ў мнагадзетную маці.

Адразу ж пасля нараджэння дзеці і маці ўзяты пад строгую апеку ўрачоў. Цяпер, калі прайшло амаль два з палавінай гады, дзеці адчуваюць сябе выдатна.

НА ЗДЫМКУ: Даніэль і Мары-Клод АДАМ са сваім шматлікім патомствам.

ІЗРАІЛЬ ГРАШАМ ВЕРЫЦЬ

ЛОНДАН. Для многіх імігрантаў з СССР мары аб шчаслівым жыцці ў Ізраілі абярнуліся існаваннем у палатачных гарадках і міской бясплатнага супа, прыгатаванага на паходнай кухні. Як паведаміла ў карэспандэнцыі з Іерусаліма агенцтва Рэйтэр, 26 былых савецкіх сем'яў, якім высокая плата за жыллё аказалася не па кішэні, вымушаны былі перасяліцца ў палаткі, разбітыя ў гарадку Карміель на поўначы Ізраіля. Большасць жыхароў лагера — былыя інжынеры, урачы і музыканты, якія сталі на «зямлі абетаванай» беспрацоўнымі.

Як падкрэслівае агенцтва, усяго ў Карміель перасялілася каля 5 тысяч былых савецкіх грамадзян, у выніку чаго колькасць яго насельніцтва вырасла да 28 тысяч чалавек.

ЗБРОЯ НЕ РАСКОША!..

ВАШЫНГТОН. Кожную мінуту каля 2 мільёнаў долараў выдаткоўвалася на планеце на ваенныя мэты ў 1990 годзе. Такая ўражальная лічба прыводзіцца ў дакладзе некамерцыйнай арганізацыі «Уорлд прайарытыз», прадстаўленым у мінулую нядзелю ў амерыканскай сталіцы. Усяго ж, згодна з дакументам, за год ваенныя расходы ў свеце склалі каля 900 мільярдаў долараў.

Згодна з прыводзімай у дакуменце статыстыкай, колькасць рэгулярных армій у свеце складала 26 млн. чалавек і звыш таго 40 млн. чалавек з'яўляліся ваеннымі рэзервістамі. На планеце налічвалася 51 тыс. адзінак ядзернай зброі.

(Па матэрыялах ТАСС).

Бяда вачамі дзяцей

Многія памятаюць, які моцны ўплыў на грамадскую свядомасць аказала правядзенне дзіцячай акцыі, калі літаральна ўсе школьнікі краіны адгукнуліся на боль і пакуты дзяцей Хірасімы і Нагасакі.

І вось падобная бяда напаткала Беларусь. Аварыя на ЧАЭС прынесла незлічоныя бедствы і пакуты. Менавіта таму, каб больш прыцягнуць увагу грамадскасці да вастрыні праблемы, Федэрацыя прафсаюзаў Беларусі прыняла пастанову аб правядзенні з сакавіка па верасень бягучага года рэспубліканскага конкурса дзіцячага малюнка «Чарнобыль вачамі дзяцей». У ім могуць прыняць удзел дзеці да 16 гадоў. На конкурс прымаюцца малюнкі на дванаццатым фармаце і шырэй, выкананыя як алоўкам, так і фарбамі. Могуць быць і кампілятыўныя сюжэты. Разам з малюнкам трэба паведаміць свае поўныя прозвішча, год нараджэння, паштовы адрас, сваю навучальную ўстанову і даць кароткую інфармацыю аб сабе. **Работы можна дасылаць па пошце або прыносіць па адрасу: 220126, г. Мінск, пр-т Машэрава, 21, савет Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі, аддзел па пытаннях чарнобыльскай катастрофы.**

Пераможцаў чакаюць тры першыя прэміі па 600 рублёў, пяць другіх — па 400 рублёў, пяць трэціх — па 200 рублёў і заахвочвальныя прэміі па 30 рублёў. Лепшыя малюнкі будуць дэманстравацца на замежных выстаўках.

ТБМ: два гады пошуку

Два гады мінула пасля Устаноўчага з'езда Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны. ТБМ — на парозе чарговага форуму, які адбудзецца 14—15 чэрвеня ў Мінску. З чым прыйшлі рупліўцы роднай мовы да свайго другога з'езда, што іх клапоціць і хвалюе. Пра гэта — артыкул аднаго з кіраўнікоў Рэспубліканскай Рады ТБМ навукоўца Леаніда Міхайлавіча Лыча.

Больш за ўсё нас клапоціць, чаму пры параўнальна спрыяльных варунках нацыянальна-культурнага жыцця, адсутнасці канфліктаў на этнічнай глебе, у нас так марудна расце сетка раённых (гарадскіх) арганізацый і суполак ТБМ, малапрыкметная іх роля ў забеспячэнні фактычнага, а не юрыдычнага статусу дзяржаўнасці беларускай мовы. Здавалася б, пасля таго, як афіцыяльна зняты штучныя бар'еры на шляху руху беларускай мовы ў справаводства, сферу навукі і культуры, навучальныя ўстановы, у нас проста заб'е крыніцай у народзе ініцыятыва па адраджэнню роднай мовы. На жаль, такога ў пажаданых маштабах не атрымалася. Відаць, на настрой, пачуццы народных мас вельмі негатыўна ўплывае занадта ж працяглы, франтальны адрыў ад тых духоўных традыцый, якімі некалі жылі продкі. Ды і дзяржава, грамадскасць на дзіва мала зрабілі па павышэнню сацыяльнай прэстыжнасці мовы. За паўтара года, як быў прыняты Закон «Аб мовах у Беларускай ССР», ніводзін дзяржаўны, партыйны грамадскі дзеяч рэспубліканскага маштабу не палічыў патрэбным выступіць публічна з грунтоўным паведамленнем, што ён робіць у сваёй сферы па надзяленні беларускай мовы функцыямі з разраду дзяржаўных.

Не садзейнічае выхаду беларускай мовы на новыя прасцягі і тая нікчэмная работа, якая праводзіцца ў нас па моўнай перабудове навучальнага працэсу ў тэхнікумах і інстытутах. Зрабіць так, каб ужо сёлета першыя курсы навучальных устаноў у абсалютнай большасці сталі рыхтаваць спецыялістаў на беларускай мове, мы проста абавязаны. Будуць у нашых тэхнікумах і ВНУ такія беларускамоўныя курсы, — адпадуць усялякія праблемы са стварэннем у асяроддзі навучэнцаў і студэнтаў суполак ТБМ імя Ф. Скарыны. Такія суполкі пачнуць расці, як грыбы, запрацуюць на поўную магутнасць, стануць патрэбнымі дырэкцыі, рэктарату, прафесарска - выкладчыцкаму корпусу і студэнцкай моладзі толькі тады, калі навучальна-выхаваўчы працэс пачнуць ладзіць на беларускай мове.

Шмат прэтэнзій да арганізацыі суполак ТБМ можна адрасаваць кіраўніцтву органаў улады Мінскай вобласці. Міншчына ў перыяд самага вялікага нацыянальнага абуджэння — у 20-я гады бягучага стагоддзя, была прыкладам беларусізацыі. Цяпер жа сталічная вобласць не служыць такім маяком у нялёгкім змаганні шчырых беларусаў за адраджэнне свайго роднага слова. Раённыя рады ТБМ створаны далёка не ва ўсіх раёнах.

Убаку ад праблемы і Саветы ўсіх узроўняў пагранічнай вобласці — Брэсцкай. Відаць, рознага роду камерцыйна-турыстычныя пытанні адсунулі на задні план усё, што датычыць нацыянальна-культурнага жыцця берасцейцаў. І таму нездарма, калі гэтымі пытаннямі ўсур'ёз не займаюцца афіцыяльныя структуры ўлады, на паверхню ўсплываюць такія ідэі, якія нічога агульнага не маюць з сапраўдным нацыянальна-культурным адраджэннем вобласці, вырашэннем нацыянальнага пытання, а служаць толькі размыванню і без таго аслабленай у ходзе «палітыкі планамернага зліцця савецкіх нацый» этнічнай самасвядомасці карэннага, беларускага насельніцтва.

З праблемай адраджэння, надання статусу дзяржаўных нацыянальным мовам і ў мінулым, і цяпер даводзіцца мець справу многім народам. Цалкам пагаджаюся з разумнымі падыходамі да адраджэння нацыянальнай мовы ў Татарстане: тут першым патрабаваннем да кандыдата ў прэзідэнты з'яўляецца добрае валоданне татарскай і рускай мовамі. І ў гэтым я ні на ёту не бачу парушэнняў прынцыпаў інтэрнацыяналізму, — наадварот, знаходжу самае аптымальнае спалучэнне нацыянальнага і інтэрнацыянальнага і таму без усялякіх ваганняў хацеў бы прапанаваць увесці такую практыку і ў нас пры выбарах прэзідэнта Беларускай ССР. Больш таго, я стаю за самае шырокае распаўсюджванне гэтага прынцыпу ва ўсіх сферах. Але пачынаць усё ж трэба з Вярхоўнага Савета БССР. Думаю, нікога не пакрыўджу са старшынь яго пастаянных камісій, калі скажу, што ў кожнай з іх ёсць па тры-чатыры, а не, дык і болей членаў, якія паводле сваіх прафесіянальна-дзелавых якасцей ні ў чым не ўступаюць сваім старшыням і маглі б пры патрэбе свабодна замяніць іх. Дык чаму б, скажам, якраз з гэтых трох-чатырох асоб і не выбраць на пасаду старшыні пастаяннай камісіі Вярхоўнага Савета БССР чалавека, які валодае і беларускай, і рускай мовамі? Зрабі мы так у вярхоўным органе дзяржаўнай улады рэспублікі, яе міністэрствах і ведамствах, — як бы адразу вырас прэстыж беларускай мовы! І галоўнае, нікога не крыўдзім, бо перавагу аддаём чалавеку з найбольшым культурна- нацыянальным патэнцыялам (кажуць, колькі хто ведае моў, столькі разоў ён чалавек) і з захаванай, неразмытай этнічнай самасвядомасцю беларуса.

Работу другому з'езду рэспубліканскага ТБМ імя Ф. Скарыны давядзецца распачаць ў варунках, калі многае з таго, што, нам здавалася, будзе адолена ў выніку «кавалерыйскіх наскокаў», аказалася цяжкавырашальнай справай. Эфектыўнасць работы рэспубліканскай Рады ТБМ імя Ф. Скарыны ў многім зніжалася ад таго, што ў яе не было абласных структур, з-за чаго вельмі цяжка падтрымліваць сталыя сувязі і ў патрэбным накірунку ўплываць на раённыя (гарадскія) арганізацыі ТБМ.

Уплыў ТБМ на нацыянальнамоўныя працэсы ў многім будзе залежаць ад таго, якую пазіцыю зойме ў іх дзейнасці наша моладзь. У працэс моўнага адраджэння яна можа ўключацца двума шляхамі: праз стварэнне сваіх самастойных суполак ТБМ у агульнаадукацыйных школах і прафесіянальна-тэхнічных вучылішчах ці праз заснаванне толькі маладзёжных секцый пры ТБМ, галоўнымі сябрамі якіх з'яўляюцца настаўнікі. Павінен сказаць, удзел апошніх у рабоце ТБМ пакуль што яшчэ не атрымаў жаданага размаху. А ў мінулым жа, як вядома, педагагічная інтэлігенцыя была самай актыўнай сілай у адстойванні правоў свайго народа на развіццё роднай культуры і мовы. Тут можна прыгадаць тую велізарную карысць, якую прыносіў для нацыянальна-вызваленчага руху ў Заходняй Беларусі ў 20-х гадах удзел многіх настаўнікаў у дзейнасці Таварыства беларускай школы (ТБШ).

Можна наперад прадбачыць, што ў дакладах і выступленнях удзельнікаў форуму, змагароў за адраджэнне роднага слова беларусаў мы не пачуем пышных, траскучых фраз. Прамоўцы будуць гаварыць больш пра цяжкасці і недахопы, нязздзейсненыя задумы, чым пра дасягненні, бо толькі глыбокі, аб'ектыўны аналіз прычын, што перашкаджаюць набыццю беларускай мовай фактычнага, а не толькі юрыдычнага статусу дзяржаўнай дапаможа ёй сапраўды стаць такой.

Л. ЛЫЧ, член сакратарыята Рэспубліканскай Рады ТБМ імя Ф. Скарыны.

УСІХ, КАГО КЛАПОЦІЦЬ ЛЁС РОДНАЙ МОВЫ, хто хоча выказаць свае прапановы і пажаданні з'езду ТБМ імя Ф. Скарыны, аргкамітэт з'езда просіць звяртацца на адрас: 220005, Мінск, вул. Румянцава, 13, тэл. 33-25-11.

Сямейныя чытанні

Агародніна карысная, але...

Трэба ведаць, як правільна сумяшчаць яе з іншымі прадуктамі. Памятайце, што несумяшчальная ўся надземная агародніна (памідоры, капуста, салата, гарох, перац, агуркі) і свежае малако. А вось вараныя караняплоды (бульба, морква), а таксама бахчавыя (гарбузы, кабачкі) добра спалучаюцца з гарачым малаком. Ніяк не стасуюцца з малаком грыбы.

Калі са свежых грыбоў гатуюць суп, трэба дадаць у ваду квас, а яшчэ лепш наогул замяніць ваду квасам, які мае антысептычныя ўласцівасці. Вось чаму зусім бясшкодныя ўсялякія акрошкі, халаднікі, хоць у іх хаатычна змешаны разнастайныя прадукты. У акрошцы звычайна выкарыстоўваюць вараную бульбу, зялёную цыбулю, свежы агурок, вараную моркву, у халадніку — вараныя буракі, шчаўе, зялёную цыбулю, свежы агурок, варанае яйка. А вось капуста, радыска не толькі псуюць смак гэтых супоў, але і выклікаюць іх браджэнне. Для ўзмацнення ўласцівасцей акрошкі і халадніку добра дадаць у іх пятрушку, сельдэрэй, перац, гарчыцу, хрэн.

***

Не забывайце правільна апрацоўваць і гатаваць агародніну. Памятайце аб тым, што ўсе караняплоды трэба спачатку ababраць і толькі потым прамыць іх халоднай кіпячонай вадой. Садавіну неабходна спачатку абмыць у халоднай сырой вадзе, а потым абліць кіпенем. Зеляніну, асабліва цыбулю і капусту, мыйце вадой не толькі звонку, але і ў сярэдзіне, зрабіўшы надрэзы па восі росту расліны да сярэдзіны.

***

Падвялыя лісты салаты можна асвяжыць, калі патрымаць іх 10—15 мінут у цёплай вадзе. Залёны кроп, пятрушка, сельдэрэй зноў будуць свежыя, калі пакласці іх на гадзіну ў халодную ваду з воцатам (1 чайная лыжка на паўшклянкі вады).

Пятрушка, кроп захоўваюцца свежымі некалькі дзён, нават у спякоту, калі іх трымаць у шчыльна закрытай, зусім сухой каструлі. Зеляніна таксама павінна быць сухой. Калі пятрушку мыць не ў халоднай, а ў цёплай вадзе, яна будзе больш духмянай.

Можна захаваць лісты салаты некалькі дзён, калі мыць іх пад струменем халоднай вады так, каб пясок і зямля змываліся ўніз да каранёў. Пасля гэтага паставіць іх у слоік з вадой, а перад ужываннем зноў памыць. Наразаць лісты салаты лепш буйнымі кавалкамі. Верхнюю частку каранёў таксама можна выкарыстоўваць: у іх утрымліваюцца мінеральныя солі і вітаміны, якія надаюць салаце саkавітасць і смак.

«Мачаха» з Жавалкаў

Лёс людскі

Веска Жавалкі нічым не адрозніваецца ад іншых «глыбінак» Капыльшчыны. Хаты як хаты. Зрэдку са сцяной пафарбаванай будыніны суседнічае старэнькае жытло з паточанымі шашалем бярвенцамі. І адзінокаму, знясіленаму чалавеку няма ўжо ні сіл, ні сродкаў прывесці яго ў парадак. Як свечка дагарае ў ім жыццё, суцэльна спраставанае з бясконцых чалавечых клопатаў, надзей, пакут і хлебаробскай працы.

Старэйшая жыхарка вёскі Ганна Аляксееўна Астрэйка дажывае свой век у старэнькай, як сама, але надта дарагой для яе хаціне, наспех злепленай пасля вайны мазалямі інвалідных, дзіцячых і ўласных рук. Пахілены плот, ля якога грабуцца куры, абярэмачак дроў ля парога, адкрытая студня, уцеплены лісцем нізенькі падмурачак... Горкі камяк падступае да горла.

Але пераступаю парог і адразу заўважаю, што адзінокая ўдава і на другой палавіне свайго дзевятага дзесятка не страціла ўвагі да чысціні і парадку. Абразок у куце, сталы, ложак акуратненька завешаны, засланы, упрыгожаны чысценькімі ручнікамі, пакрываламі і сурвэткамі. Нідзе нічога не валяецца, усё на сваім месцы. Небагатая хата каштоўнымі рэчамі, але вельмі шчодрая на мноства памятных сямейных рэліквій. І ў кожным партрэце, фатаграфіі, дакуменце, стосіку пісьмаў і паштовак — надзвычай цяжкі і складаны лёс.

З першымі жыццёвымі цяжкасцямі і нястачамі Ганна сустрэлася яшчэ ў дзявочым узросце, калі ў вёсцы Траянава ненажэрнае полымя пажару двойчы спапяліла бацькаву хату. Ледзь толькі паспелі перасяліцца ў новую, як пачалася вайна. Да грузу бытавых турбот прыбавілася трывога за жыццё маладзенькага чырвонаармейца Васіля Казлова, які цудам выратаваўся з фашысцкага канцлагера і знайшоў прытулак у Траянаве. Знясілены голадам і здзекамі хлопец з далёкага Чэлябінска нагадваў жывы шкілет і на працягу доўгіх месяцаў не мог выконваць нават прасцейшую фізічную работу, каб чым-небудзь дапамагчы сваім выратавальнікам. А Ганна і яе бацькі дзяліліся з Казловым апошнім акрайцам хлеба, даглядалі, як роднага, пільна ахоўвалі ад злога вока.

І дзякуючы клопатам простых вясковых людзей Васіль Сямёнавіч Казлоў моцна стаў на ногі. З першых дзён арганізацыі партызанскага руху на Капыльшчыне ён уступіў у рады народных мсціўцаў, затым стаў бясстрашным разведчыкам Чырвонай Арміі, за мужнасць і адвагу быў уластоены пяці ордэнаў, у тым ліку двух — Славы другой і трэцяй ступеней, звыш дзесяці медалёў.

Кажуць: дабро выкрасае дабро. Хіба ж мог забыцца чырвонаармеец Казлоў на сваю беларускую выратавальніцу? На працягу далейшага франтавога жыцця і па сённяшні дзень ён падтрымлівае з Ганнай Аляксееўнай пастаянную перапіску, цікавіцца яе жыццём і здароўем, паведамляе, што стаў вядомым літаратарам, запрашае на пастаяннае жыхарства ў сваю сям'ю, у Чэлябінск.

Гэтыя гасцінныя запрашэнні, шчырыя пісьмы, паштоўкі, тэлеграмы саграюць сэрца старой калгасніцы. Але куды яна паедзе з роднага кутка, дзе зведала столькі пакут і перажыла трагедый! Пажары, расстрэлы, смерць блізкіх і дарагіх людзей, туляння з асірацелымі дзецьмі ў пошуках даху над галавой — якія толькі няшчасці і выпрабаванні не спраставаліся ў лёсе гэтай простай сялянскай жанчыны!

Позняй восенню сорак другога і зімой сорак трэцяга па вёсках раёна пракацілася хваля крывавага гітлераўскага тэрору. Следам за Вялікімі Прусамі хатынскі лёс напаткаў і жыхароў Жавалкаў. Пасля раптоўнага нашэсця карнікаў з вялікай квітнеючай вёскі цудам ураваліся ўсяго адзінкі і полымя не ахапіла толькі школу, драўляную лазню ды некалькі хат. У той страшны дзень фашысты застрэлілі жонку і двое дзетак Уладзіміра Іосіфавіча Астрэйкі. А сам ён з трыма астатнімі малалеткамі толькі выпадкова ўратаваўся ў гуменцы пад саломай. Ён адно чуў, як сюды прыйшлі чужынцы і нешта загаварылі на незразумелай мове, а потым выхапілі над галавой жмут трасянкі, падпалілі і паднеслі пад сухую страху.

Калі праз расчыненыя вароты выбягалі на двор, гумно ўжо гарэла...

Цяжка ўявіць, як склалася б далейшае жыццё даведзенага да адчаю чалавека, калі б апеку над яго дзецьмі-сіротамі (старэйшаму было дзесяць, а малодшым — усяго пяць і тры гадкі) не падзяліла Ганна Аляксееўна. «Нічога, неяк перагаруем», — супакойвала яна.

Але гора навалілася з першых зімовых дзён, калі яны пасяліліся ў школцы, дзе акрамя іх знайшлі прытулак астатнія пагарэльцы. Усё — хатнія прыпасы, адзенне, абутак, прадукты—паглынула полымя. Акрайца хлеба ні купіць, ні пазычыць, ні зарабіць. Ды і жабраваць боязна — уцалелі ў Жавалках, дык могуць застрэліць у іншай вёсцы. Але ж неяк перажылі. Спазнаўшы трагедыю, людзі дзяліліся апошняй бульбінай і хлебнаю скарынкаю.

Вызваленне Беларусі ад ворагаў прынесла і ў родны кут радасць. Але нястач і клопатаў у Ганны Аляксееўны хапала. Уладзімір Іосіфавіч пайшоў на фронт. А з пачаткам навучальнага года давялося пакінуць школьны прытулак і перасяліцца ў маленькую драўляную лазню, дзе размясціліся ажно чатыры сям'і. Але ў цеснаце — не ў крыўдзе. Усе жылі дружна, дзялілі паміж сабой і радасць, і бяду.

Праўда, радасці было мала, затое бяды і клопатаў — па самае горла. Зіма з сорак чацвёртага на сорак пяты год аказалася для Ганны Астрэйка, мабыць, самай цяжкай у яе жыцці. Прыйшло пісьмо, што яе Уладзімір моцна паранены і ляжыць у шпіталі. «Добра яшчэ, што хоць жывы. А мы як-небудзь перагаруем, — сама сябе супакойвала жонка і мачаха.—Вось і дзеткі прывучаюцца да працы».

Мачаха... Звычайна гэта слова асацыіруецца з чалавекам чэрствым і злым. Але якое ж вялікае шчасце было б для нашага грамадства, калі б кожная мачаха вось так моцна і шчыра клапацілася пра «чужакоў». А яна сапраўды замяніла ім родную маці. Нярэдка, бывала, сама застанецца галоднай, а апошні кавалачак хлеба раздзеліць пароўну паміж «сваімі» дзецьмі. І не дзіўна, што прывілася ім гэта ўзаемная любоў ды шчырасць.

Людзі спачувалі Ганне Аляксееўне. Некаторыя раілі забыцца пра параненага мужа, яго дзяцей і вярнуцца да бацькоў у Траянава. Але гнеўна яна адказвала такім «добразычліўцам». І дачакалася свайго Уладзіміра, які разам з інваліднасцю прынёс з вайны і нямала баявых узнагарод.

Яшчэ не загаіліся раны, а трэба было брацца за будаўніцтва новага жылля. Працавалі не пакладаючы рук. Яна — на палявых работах і ў цялятніку, ён — у кузні. Пілавалі, вытралёўвалі драўніну з лесу, узводзілі новы зруб.

У сялянскіх клопатах і праляцелі гады. Чатырнаццаць з іх Ганна Аляксееўна завіхалася ў цялятніку, астатнія — у паляводстве. А Уладзімір Іосіфавіч, хоць і непакоілі франтавыя раны, кожны дзень ішоў у кузню. І нездарма праўленне гаспадаркі прысвоіла яму ганаровае званне «заслужаны калгаснік».

Не беларучкамі павырасталі і дзеці. Старэйшы Мікалай спачатку захапіўся калгасным садоўніцтвам, а потым узначальваў паляводчую брыгаду. Леанід абраў для сябе шафёрскую спецыяльнасць і ў далёкім Кемераве вазіў розныя грузы, а Яўгенія аж да выхаду на заслужаны адпачынак шчыравала ў паляводстве.

Вось так у трагічную часіну сышліся двое незнаёмых людзей і пабудавалі трывалае сямейнае шчасце. Жыць бы цяпер Ганне Аляксееўне ды радавацца, цешыцца ўнукамі ды праўнукамі. Але лёс бязлітасны. Дзевяць гадоў назад пахавала мужа. Заўчасна пакінулі белы свет Мікалай і Леанід. У росквіце гадоў памёр адзін з унукаў, які толькі што адслужыў у арміі. А летась прама на буртавым полі раптоўна абарвалася жыццё зяця. Не, далёка не кожны вынесе, вытрымае такое!..

...Жыццё пражыць — не поле перайсці. Нялёгкія пуцявіны выпалі на долю адной са старажылак калгаса «Прагрэс». Маршчыністыя рукі Ганны Аляксееўны асцярожненька разгортваюць дакументы, пісьмы, баявыя і працоўныя ўзнагароды нябожчыка-мужа. Толькі яна не мае ніякай пахвальнай урадавай адзнакі. І, на маю думку, вельмі шкада, што заслугі сялянкі-патрыёткі адзначаны толькі сторублёвай пенсіяй. А менавіта ж такія вось простыя людзі і ствараюць гераічную гісторыю нашага беларускага народа.

У. ГУРЫНОВІЧ,
член Саюза журналістаў СССР.

Капыльскі раён.

Тэлебачанне

12 чэрвеня

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. Фестываль фільмаў і тэлепраграм, прысвечаны 50-годдзю пачатку Вялікай Айчыннай вайны. «Сведка». 2-я серыя.
10.00. Ліра.
16.30. «Добры лес», «Тайна цацак», «Вер-не-вер». Мультфільмы.
17.15. «Мяцёлыч і Банцік». Спектакль тэатра лялек.
18.00. «Крымскі сезон». Дак. фільм.
18.30. Субяседнік. Ткачыха Талачынскай тэкстыльнай фабрыкі Н. С. Мішкарудная.
19.00. Панарама.
19.30. Наш каментарый. Расійскі выбар.
19.35. Процістаянне. Аэрапорт «Мінск-2»: як дзейнічае закон аб абароне спажывецкага рынку рэспублікі?
20.20. Ад сэрца да сэрца. Сустрэча з канадскімі бізнесменамі.
20.45. Калыханка.
21.00. «Мне далёка не ўсё роўна», «Захавальнік». Дак. фільмы.
21.45. На сесіі Вярхоўнага Савета БССР.

Першая агульнасаюзная праграма

6.30. Раніца.
9.05. Мастацкі фільм «Плач перапёлкі». 3-я серыя.
10.15. «Месца здарэння — Лёшкаў луг». Аб працэсе станаўлення індывідуальнай сялянскай гаспадаркі.
10.55. «Пявучая Расія». Мастацкі фільм. 1-я серыя.
12.00. ТСН.
12.15. 2-я серыя мастацкага фільма «Пявучая Расія».
13.30. «Умка шукае сябра». Мультфільм.
13.40. Творчасць народаў свету.
14.10. «Я бачу гэты стэп заснежаным». Аб малавядомай старонцы гісторыі Сталінградскай бітвы.
15.00. ТСН.
15.15. «Здзяйсненне жаданняў». Сустрэча з маладымі салістамі і галоўным дырыжорам мастацкім кіраўніком ДАВТа Саюза ССР А. Лазаравым.
16.45. Мастацкі фільм «Абаронца Сядоў».
17.30. «Але пад адною бядою згуртуецца наша Русь...» Аб адраджэнні маральнасці і культуры.
18.45. Канцэрт Дзяржаўнага ансамбля танца Сібіры.
19.50. Мастацкі фільм «Плач перапёлкі». 3-я серыя.
21.00. Час.
21.45. Мастацкі фільм «Раз на раз не прыходзіцца».
23.00. Кінапанарама.
0.30. ТСН.
0.50. Аперэта, аперэта. «Любоў і фантазія».
1.50. Мастацкі фільм «Плач перапёлкі». 3-я серыя.

Другая агульнасаюзная праграма

8.00. Ранішняя гімнастыка.
8.20. А. Караманаў. «Паэма перамогі».
17.00. Весткі.
17.05. «Мастак і смутны час». Прымаюць удзел В. Максімаў, А. Бітаў, Г. Дадамян, Л. Жухавіцкі.
17.50. «Мікіцкі хор». Музычны капуснік у тэатры М. Разоўскага.
19.00. Мультфільмы «Аранжавае горлачка», «Чароўная птушка».
19.30. Л. Бетховен. Сімфонія № 1.
20.00. Весткі.
20.15. Добрай ночы, малышы!
20.30. X летняя Спартакіяда народаў СССР. Плаванне.
21.00. Час (з сурдаперакладам).
21.45. «Ніць Арыядны». Дак. фільм.
22.00. Званы Расіі. Дабрачынны вечар артыстаў тэатра сатыры.
23.00. Весткі.
23.15. Працяг дабрачыннага вечара.
0.00. «Першае каханне». Мастацкі фільм.

13 чэрвеня

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. Фестываль фільмаў і тэлепраграм, прысвечаны 50-годдзю пачатку Вялікай Айчыннай вайны. «Яго батальён». 1-я серыя.
9.50. «Прыроды неацэнны дар». Дак. фільм.
10.15. «Лістапад у пару лета». Мастацкі фільм.
16.30. Экран дзіцячага фільма. «Поезд са станцыі дзяцінства». 1-я серыя.
17.35. «Пакацігарошак», «Казка пра старое рэха», «Дзіўны манеж». Мультфільмы.
18.00. Фестываль фільмаў і тэлепраграм, прысвечаны 50-годдзю пачатку Вялікай Айчыннай вайны. «Маленькія эпізоды з біяграфіі баявой песні». Часткі 1-я і 2-я.
19.00. Панарама.
19.30. Зачытайце маё пісьмо...
19.35. Аспекты. Калі ёсць на зямлі гаспадар.
20.25. Тыдзень беларускага ўрада. Служба інфармацыі Савета Міністраў БССР паведамляе...
20.45. Калыханка.
21.00. «І зноў музыка». Фільм-канцэрт.
21.45. На сесіі Вярхоўнага Савета БССР.

Першая агульнасаюзная праграма

6.30. Раніца.
9.00. Мастацкі фільм «Плач перапёлкі». 4-я серыя.
10.05. Дак. фільм «На возеры Арон».
10.25. «Аднойчы ў Кускове». Харэаграфічныя мініяцюры Л. Якабсона.
11.00. Дзіцячая гадзіна (з урокам англійскай мовы).
12.00. ТСН.
12.15. Паводле зводак МУС СССР.
12.30. «Абаронца Сядоў». Мастацкі фільм.
13.15. Разам з чэмпіёнамі.
13.30. Кінапанарама.
15.00. ТСН.
15.15. «Знайсці каханую». Мастацкі фільм.
16.20. Свет захопленых. «Дай лапу, сябар!»
16.35. Творы К. Дэбюсі, Ф. Шапена, А. Марчэла, І.-С. Баха. Выканаўца — Д. Башкіраў (фартэпіяна).
17.15. «Вожыкава вопратка». Мультфільм.
17.25. Фільм—дзецям. «Нямухінскія музыкі».
18.30. ТСН.
18.45. ...Да 16 і старэйшым.
19.25. «Недыпламатычныя гутаркі». У перадачы прымае ўдзел былы прэм'ер-міністр Вялікабрытаніі Маргарэт Тэтчэр.
19.55. Мастацкі фільм «Плач перапёлкі». 4-я серыя.
21.00. Час.
21.40. Дзелавы кур'ер.
21.55. Камера глядзіць у свет.
22.55. Музычны фестываль у г. Кальмар (Францыя).
23.50. «Пад знакам «пі». У перапынку (0.50)—ТСН.
1.35. «Ільінскі пра Зошчанку». Фільм-канцэрт.
2.40. Мастацкі фільм «Плач перапёлкі». 4-я серыя.

Другая агульнасаюзная праграма

7.30. «Брыдж». Тэлебіржа.
8.00. Ранішняя гімнастыка.
8.20. «Яшчэ раз пра каханне». Лірычны канцэрт.
8.45. «Свавольнікі». Мультфільмы (Венгрыя).
17.00. «Грані». Мастацка-публіцыстычная праграма.
18.00. «Ці магчымы раскол у КПСС?»
18.45. Парламенцкі веснік Расіі.
19.00. «Голас Азіі». Прэзентацыя II Міжнароднага конкурсу папулярнай музыкі і песні.
20.00. Весткі.
20.15. Добрай ночы, малышы!
20.30. «Голас Азіі». Частка 2-я.
21.00. Час (з сурдаперакладам).
21.40. X летняя Спартакіяда народаў СССР. Плаванне.
22.05. «Шлях». Некалькі старонак з жыцця Героя Сацыялістычнай Працы Праскоўі Малінінай.
23.00. Весткі.
23.15. «Позняя сустрэча». Мастацкі фільм.

Свята вялікай сям'і

Кансультацыі па псіхалогіі, эканоміцы, педагогіцы, а таксама аздараўленню і лячэнню дзяцей змаглі атрымаць бацькі-выхавальнікі ў час першай рэспубліканскай сустрэчы-семінара дзіцячых дамоў сямейнага тыпу. Сёння ў Беларусі ўжо створана адзінаццаць такіх дамоў. У іх знайшлі дамашнюю ўтульнасць, сямейны клопат, пяшчоту, увагу, бацькоўскае цяпло больш за сто дзяцей-сірот. І на сустрэчы, якая праходзіла ў маляўнічым наваколлі Маладзечна, пакуль бацькі вучыліся, дзеці з задавальненнем глядзелі мультфільмы, удзельнічалі ў тэатралізаваных спектаклях, майстравалі мяккія цацкі і разнастайныя вырабы з саломкі, рабілі аплікацыі, малявалі, спаборнічалі ў спрытнасці ў час спартыўных гульняў.

Вясёлае, казачнае свята працягвалася некалькі дзён. Звонкі, радасны дзіцячы смех, шчаслівыя ўсмешкі бацькоў і добры ўрок зносін — галоўныя вынікі сустрэчы. Арганізавалі яе Беларускае аддзяленне Савецкага дзіцячага фонду імя Леніна, Міністэрства народнай адукацыі, БелНДІ адукацыі і Інстытут культуры.

На здымках: урокі маляваня Галі, Свеце і Сняжыне ІСТЫКУЛАВЫМ дае работнік Рэспубліканскага палаца піянераў і школьнікаў Галіна Аляксееўна ІЛЬНІЦКАЯ; сям'і САГАЙДАРАВЫХ з Жодзіна, якая ўзяла на выхаванне дзесяць дзяцей, Дзіцячы фонд падарыў мікрааўтобус.

Фота Юрыя ПАЎЛАВА.
(БЕЛТА).

Каго першага знойдзем, той жмурыцца пойдзе...

(Гульні і забавы беларускіх дзяцей у мінулым стагоддзі).

Дзіця падрастала, адпаведна пашыраліся гарызонты навакольнага свету, з якім яно знаёмілася, больш разнастайнымі станавіліся гульні і забавы. Пачыналася навучанне асобным відам працы, якая ў дзяцінстве ўспрымаецца таксама, як цікавая гульня. 3—6-гадовыя дзеці вельмі любілі спяваць. А песні тактоўна і непрыкметна знаёмілі дзяцей з нормамі маралі, традыцыйнымі святамі і абрадамі, асноўнымі этапамі і відамі сялянскай працы:

Былі ў бацькі тры сыночкі,
Ды ўсе тры Васілёчкі.
Адзін козачкі пасе,
Другі лапцікі пляце,
Трэці сядзіць на каменю,
Трымае дуду на раменю.
Як зайграе та дуда
Ды з высокага дуба.

Галоўнымі дзеючымі асобамі ў песнях беларускіх дзяцей у мінулым стагоддзі былі звяры і птушкі:

А ў нашага верабейкі
Жонка маленька.
Сядзіць на калочку,
Прадзе на сарочку,
Як астануцца канцы —
Верабейку на штанцы.

Надыход вясны абуджаў не толькі прыроду, але і людзей, іх мары, надзеі, спадзяванні. А як ужо радавалася дзятва! Да сонца, да неба несліся іх звонкія галасы:

Свяці, свяці, сонейка,
Каб нам было цёпленька.
Ай, люлі-люлі,
Люленькі-люлі.

«Соўнушка, ядрушка, выбліснi, выглянi!», «Сонейка, сонца, выглянi ў аконца»,—так заклікалі дзеці, звяртаючыся да сонца, якое дарыла цяпло ўсяму жывому на зямлі. Не меней радаваў дзяцей і дождж. Сапраўды, як прыемна было паскакаць у лужы пад цёплымі струменьчыкамі вады і пры гэтым яшчэ ў такт скокам прыгаворваць:

Дожджык, дожджык, секані,
Я паеду на кані!

Або:

Ідзі, ідзі, дожджыку,
Звару табе боршчыку,
Пастаўлю пад ёлкаю,
Накрыю талеркаю,
Сама пакаштую,
Цябе пачастую.

Калі дождж ішоў доўга, то ў рэшце рэшт надакучваў дзецям, і тады яны прасілі:

Дожджык, дожджык,
перастань,
Я паеду на Растань.
З ключыкам, замочкам,
З шоўкавым платочкам.

У тым выпадку, калі пасля такой просьбы дождж не спыняўся, пачыналі яго ўлагоджваць, абяцаць яму ўсялякія падарункі:

Даждзёк, даждзёк, перастань,
Куплю табе сарафан,
Застануцца грошы,
Куплю табе галёшы.

Летам дзеці праводзілі амаль увесь свой вольны час на вуліцы, у лесе, у полі, на рэчцы. Таму і гульні ў іх былі рухавыя, развівалі спрыт, сілу, хуткасць, вынослівасць. Найбольш папулярнымі ў дзятвы былі «Лапта», «Штандар», «Гаротнік», для якіх выкарыстоўваліся мячык, біты. Мячык быў зроблены з ануч або скураны, туга набіты саломай ці ачосамі з лёну, або скатаны з поўсці хатніх жывёл. Гулялі ў даганялкі, у гарадкі, гойдаліся на качэлях, дужаліся на прыўзнятым у гарызантальным становішчы бервяне. У беларускіх дзяцей была незлічоная колькасць гульняў, якія давалі магчымасць ім пабегаць. Вось, напрыклад, адна з іх — «У мядзведзя на бару». З удзельнікаў гульні выбіралі аднаго за мядзведзя, які ходзіць па «сваім» лесе. Усе астатнія прыходзілі ў «лес» і рабілі выгляд, што збіраюць там ягады і грыбы. Мядзведзь стаяў збоку. Дзеці спявалі:

У мядзведзя на бару
Грыбы, ягады бяру.
Мядзведзь рычыць,
На нас глядзіць.

Пасля гэтага мядзведзь бег за дзецьмі і каго-небудзь лавіў. Каго злавіў, той станавіўся мядзведзем. Гульня працягвалася, пакуль дзецям не надакучвала бегаць. Вельмі любілі дзеці гуляць у хованкі. Таго, каму жмурыцца, выбіралі самым дэмакратычным спосабам, пры дапамозе лічылкі:

Пятро, Пятро, падай вядро,
Цялятку піць, табе жмурыць.

Хлопчыкі ў час гульняў мераліся сілаю, дзяўчаткі ж болей любілі скакаць і прыгаць.

Восенню і зімой дзеці значны час праводзілі ў хаце, таму і гульні станавіліся спакойныя. Яны не патрабавалі шмат месца, але пры гэтым развівалі ў дзяцей кемлівасць, здагадлівасць, уважлівасць. Вось адна з такіх гульняў «Гусі ляцяць». Некалькі малых ставілі ўказальныя пальчыкі на стол у адно месца. Вядучы казаў: «Гусі ляцяць» і падымаў уверх руку, паказваючы, як ляцяць гусі. «Ляцяць» — адказвалі дзеці і таксама падымалі ўгару рукі. Далей вядучы казаў: «Ластаўкі ляцяць», «Мухі ляцяць», «Буслы ляцяць», і дзеці ўвесь час паўтаралі за ім. Калі яны былі моцна захоплены гульнёй, вядучы казаў: «Шчупакі ляцяць», і некаторыя малыя паўтаралі гэта. Вядучы біў іх лёгенька па руках і казаў: «Не ляцяць, не ляцяць». Потым гульня пачыналася спачатку Гулялі «ў мышку»: дзеці садзіліся на лаўку і складалі ручкі далонямі. Адзін укладваў свае далоні ў іх далоні, непрыкметна апускаючы каму-небудзь «мышку» (малы прадмет). А другі павінен быў адгадаць. Былі гульні, якія з аднаго боку вучылі дзяцей складна і смела штонебудзь расказваць, а з другога — стрымлівацца. Напрыклад, адзін з удзельнікаў гульні залазіў на печ і пачынаў расказваць смешныя гісторыі. Задача астатніх была — не рассмяяцца. Як толькі хто-небудзь не вытрымліваў і пачынаў смяяцца, яго бралі за чуб і прымушалі качаць галавою, а самі прыпявалі: «Качай цябе, божа, у цёмным лесе, у куралесе. Ці лук, ці качан?» Калі той адказваў «лук», то яго злёгку білі па галаве і казалі «табе ў галаву стук», калі — «качан», пачыналі зноў раскачваць.

Але ж не ўвесь час дзеці сядзелі ў хаце, у ясны сонечны дзень яны высыпалі на вуліцу, каб пабегаць, пакатацца на санках ці каньках.

Шмат радасці прыносілі дзецям гліняныя цацкі: разнастайныя свістулькі ў выглядзе конікаў, баранчыкаў, пеўнікаў, мініяцюрныя фігуркі людзей, звяроў, аб'яднаныя ў жанравыя сцэнкі гумарыстычнага характару. Для маленькіх дзяцей дарослыя плялі кошыкі з лазы, саломы, выраблялі лыжкі, гладышыкі, міскі для гульні «У лялькі», выразалі з сасновай кары ці бяросты маленькія лодкі, вазкі. Часам розныя цацкі, часцей выявы хатніх жывёл выразалі з сырой бульбіны, бурака, морквы.

Гэта толькі тысячная доля таго багатага дзіцячага фальклору, дзіцячай культуры, якая існавала ў беларусаў у мінулым стагоддзі, з'яўлялася часткай агульнай народнай культуры, абраднасці, педагогікі, наогул, тагачаснага ладу жыцця і дапамагала бацькам выхоўваць працавітых, разумных, сумленных, здаровых дзяцей.

Таццяна КУХАРОНАК.

Радыё

13 чэрвеня

7.00 — «Радыёфакт» Ранішняя інфармацыйная праграма. 8.15—«Вясковыя ростані». 9.15 —да 100-годдзя з дня нараджэння М. Багдановіча. «Ялцінскія сустрэчы». Радыёрасказ Л. Бацюшкавай. Перадача 1-я. 10.15 — радыёстанцыя «Арляняты». «Золатаваласка». Радыёпастаноўка. 11.20 — «Чалавек. Грамадства. Закон». Радыёчасопіс. 12.00 — радыёстанцыя «Саюз». 12.30 — «У абедзенны перапынак». Інфармацыйна-музычная праграма. 13.30—«На хвалі часу». 14.10—«Школа і жыццё». 14.30 — спявае В. Скарабагатаў. 15.30—«Пункт погляду». Перадача на міжнародныя тэмы. 16.15 — «Рамантыкі». 16.45 — «Крок насустрач сабе». Гутарка ўрача-псіхолага К. Сяльчонка. 17.15—канцэрт. 17.45—«Пошта радыё». 18.40—«Як праводзяць самалёты». Рэпартаж з Мінскага авіяцыйна-тэхнічнага каледжа грамадзянскай авіяцыі. 19.30 — «Парламенцкі дзённік». 20.00 — вячэрняя казка. 20.10—«Дзень нашага жыцця». На сесіі Вярхоўнага Савета БССР. 21.00 — «Ад шчырага сэрца». Музычная праграма па пісьмах радыёслухачоў. 22.15 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 23.15—радыёстанцыя «Юнацтва».

Надвор'е

12 чэрвеня

Усход, заход, даўжыня дня: Мінск — 4.37, 21.40, 17.03; Віцебск — 4.19, 21.39, 17.20; Магілёў — 4.27, 21.30, 17.03; Гомель — 4.33, 21.19, 16.46; Гродна — 4.54, 21.55, 17.01; Брэст— 5.04, 21.45, 16.41.

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е, пераважна без ападкаў.

Тэмпература паветра ў Віцебску — 18—20, Гродна, Мінску, Магілёве — 19—21, Брэсце — 20—22, Гомелі — 21—23 градусы цяпла.

У наступныя двое сутак характар надвор'я істотна не зменіцца.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

Советская Белоруссия. Сёння ў нумары

«Чакаем новую Канстытуцыю». Сесія: дзень за днём.
«Кур'ер планеты». Агляд паведамлення з-за рубяжа.
Саюзная і рэспубліканская інфармацыя.
«Спыніць здзекі над памяццю У. І. Леніна». Пісьмо ў нумар.
«Арганізацыйныя асновы дзейнасці Кампартыі Беларусі ў сучасных умовах». Праект.
Да вынікаў занальных нарад сакратароў пярвічных партыйных арганізацый.
«Пасрэднік». Інфармацыйна-рэкламны раздзел газеты «Советская Белоруссия».
Крымінальнае асяроддзе. Пастаянная рубрыка «СБ».
Даведачнае бюро.
«На ростанях...» Як будзем адпачываць?
У канцы нумара.

Галоўны рэдактар У. Б. НАРКЕВІЧ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, Ленінскі праспект, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52; 32-41-92, рэкламы і аб'яў — 32-35-91, навін — 32-60-13.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Тыраж 102.822.
Індэкс 63850.
Зак. № 113.

Выходзіць 250 разоў на год.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12